ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ГАЗЕТАСИ

ҚИШЛОҚ ҲАЁТИ

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

1996 йил 25 октябрь ЖУМА № 82 (5.754) сотувда эркин нархда

МУАССИСЛАР ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ВАЗИРЛИГИ, «ЎЗМЕВАСАБЗАВОТУЗУМСАНОАТ» УЮШМАСИ

ХАЛҚИМИЗ ДАҲОСИНИНГ ТИМСОЛИ

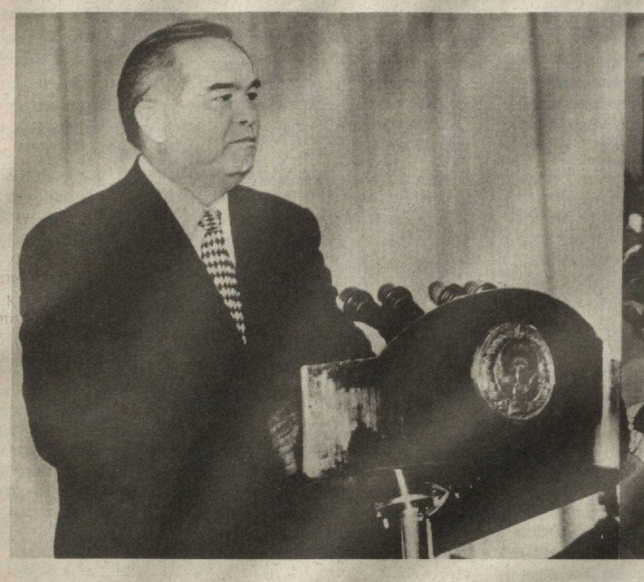

Конференциянинг иш пайти.

А.ТЎРАЕВ олган сурат (ЎзА).

24 октябрь куни Тошкентдаги муҳташам «Туркистон» саройида «Амир Темур ва унинг жаҳон тарихида тутган ўрни» мавзуидаги халқаро илмий конференция ўз ишини бошлади.

Бу илмий анжуман соҳибқирон Амир Темурнинг 660 йиллик юбилейи муносабати билан ЮНЕСКОнинг Париждаги қароргоҳида ўтказилган тантаналарнинг мантиқий давомидир. Соҳибқирон юртида ўтказилаётган бу халқаро илмий анжуманга ҳам шу обрўли халқаро ташкилоти шафеълик қилмоқда.

Конференция иштирокчилари анжуман бошланиши арафасида пойтахтимизнинг Амир Темур хиёбонидаги соҳибқирон ҳайкали пойига гуллар қўйиб, буюк даҳога эҳтиром билдирдилар. Улар Темурийлар тарихи давлат музейига ҳам ташриф буюриб, ундаги қимматли экспонатлар билан танишдилар.

Маълумки, буюк Амир Темур нафақат Марказий Осиё, балки жаҳон тарихида ҳам ўчмас из қолдирган давлат арбоби, саркарда ва илм-фан ҳомийсидир. Шу боис улуғ бобокалонимиз номини қоралашга уринган шўро замонида ҳам жаҳонда унинг шахсига ва фаолиятига катта қизиқиш ҳеч қачон сўнгани йўқ. Ўзбекистон мустақил бўлиб, Темур авлодлари буюк соҳибқироннинг муборак номини, у ҳақдаги тарихий адолатни тиклашга киришган бир пайтда ўтаётган мазкур конференцияда дунёнинг 25 мамлакатидан йирик олимлар, тадқиқотчилар, жамоат арбоблари иштирок этаётгани бу қизиқишнинг тобора кучайиб бораётганидан дарак беради.

Ўзбекистон Фанлар академияси президенти Т. Жўраев халқаро илмий анжуманни очди. Сўз Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовга берилди. Юртбошимиз анжуман иштирокчиларини Амир Темур таваллудининг 660 йиллик юбилейи байрами билан қутлади. Амир Темур даҳоси, унинг тарих саҳнасига чиқиш сабаблари, буюк бунёдкорлик фаолияти, бугунги кунда соҳибқирон шахсига нисбатан тарихий адолатни тиклашнинг моҳияти ҳақида маъруза қилди. (Президент Ислом Каримовнинг конференциядаги маърузаси матни матбуотда эълон қилинмоқда).

ЮНЕСКОнинг Осиё-Тинч уммони мамлакатлари бўйича директори С. Окажима конференция иштирокчиларига ЮНЕСКО Бош директори Федерико Майорнинг табригини ўқиб эшиттирди ҳамда буюк соҳибқирон ва Темурийларнинг тарихий хизматлари ҳақида сўзлади.

Марказий Осиё халқлари маданияти ассамблеяси президенти, атоқли ёзувчи Чингиз Айтматов ўз сўзида Амир Темурнинг давлат арбоби, саркарда, туркий халқлар маънавияти ривожида муҳим ўрин тутгани ҳақида фикр юритди, улуғ соҳибқирон умумтуркий ватанпарварлик намунаси эканини алоҳида таъкидлади. Боболар номини улуғлаш, улар меросини ўрганишда жонбозлик қилаётган ўзбек халқига ташаккурини изҳор этди.

Франциялик Люсьен Керен, америкалик Ричард Нельсон, мисрлик Насрулло Мубошир Тарозий, германиялик Клаус Пендер ва бошқа йирик тадқиқотчи-олимлар Амир Темурнинг Европа давлатлари билан дипломатия алоқалари, унинг ҳарбий стратег сифатидаги иқтидори, Қоҳира кутубхоналарида сақланаётган нодир қўлёзмалар, Темурнинг оламшумул мероси каби мавзуларда маъруза қилдилар.

Куннинг иккинчи ярмида конференция ўз ишини беш шўъбага бўлинган ҳолда давом эттирди.

Конференция иштирокчилари «Амир Темур ўрта асрнинг йирик ислоҳотчиси, давлат арбоби, лашкарбошиси», «Амир Темур ва Темурийлар даврида ижтимоий-иқтисодий ҳаёт», «Амир Темур — фан, маданият ва таълимот ҳомийси», «Амир Темур ва Темурийлар давлатининг халқаро алоқалари», «Амир Темур ва Темурийлар даври тарихнавислиги» каби мавзуларда маърузалар тингладилар.

Кечга яқин халқаро илмий конференция иштирокчилари яна «Туркистон» саройида ялпи мажлисга йиғилдилар.

Шўъба раислари йиғилганларга Амир Темурнинг жаҳон тарихида тутган ўрни ҳақида билдирилган мулоҳаза ва фикрлар ҳақида ахборот бердилар.

Сўнгра тингланган маърузалар юзасидан баҳс-мунозаралар бўлиб ўтди. Шу билан «Амир Темур ва унинг жаҳон тарихидаги ўрни» мавзуидаги халқаро илмий конференция ўз ишини якунлади.

Конференция ишида Ўзбекистон Олий Мажлиси Раиси Э. Халилов, Бош вазир У. Султонов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари, Амир Темур юбилейига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш республика ташкилий қўмитаси раиси И.Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари, Олий Мажлис Раиси ўринбосарлари, Бош вазир ўринбосарлари, Тошкент шаҳар ҳокими К. Тулаганов иштирок этди.

Анжуманда БМТнинг Ўзбекистондаги доимий вакили Холид Малик ва хорижий давлатлар, шунингдек, халқаро ташкилотларнинг мамлакатимиздаги ваколатхоналари раҳбарлари ҳозир бўлди.

Конференция иштирокчилари 25 октябрь куни соҳибқирон салтанатининг пойтахти бўлган қадимий Самарқандга ташриф буюрадилар, юбилей тантаналарида иштирок этадилар.

(ЎзА).

АМИР ТЕМУР — ФАХРИМИЗ, ҒУРУРИМИЗ

ПРЕЗИДЕНТ ИСЛОМ КАРИМОВНИНГ АМИР ТЕМУР ТАВАЛЛУДИНИНГ 660 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНГАН ХАЛҚАРО ИЛМИЙ КОНФЕРЕНЦИЯДАГИ МАЪРУЗАСИ

Хонимлар ва жаноблар!

. Конференциянинг муҳтарам иштирокчилари!

Азиз дўстлар!

Барчангизни ўзбек заминида қутлашга ва Амир Темур таваллудининг 660 йиллигига бағишланган тантаналаридаги иштирокингиз учун миннатдорлик билдиришга ижозат бергайсизлар.

Халқимиз номидан Темур ва Темурийлар даврига юксак эҳтиром кўрсатаётган барча давлат ва жамоат арбобларига, олимларга, санъат ва маданият намоёндаларига, хориждаги юртдошларимизга самимий миннатдорчилик билдирамиз.

Қадрли конференция қатнашчилари!

Мен бугун Амир Темур даври ва бу буюк тарихий шахо маънавий меросининг ҳозирги замондаги аҳамияти хусусида баъзи фикрларимни сизларнинг эътиборингизга ҳавола қилмоқчиман.

Авваламбор шуни таъкидлашимиз керакки, Амир Темурдек тарихий шахсларни, саркарда ва соҳибқиронларни тарих тақозоси, шу замон талаблари, керак бўлса, замон эҳтиёжи ҳаётга олиб келади ва ул зотларнинг фазилат — хусусиятларини намоён қилишга замин яратади. Бундай қонуниятни кўплаб мисолларда тасдиқлаш мумкин. Шунинг учун ҳам Амир Темур шахси ва фаолияти ҳақида гапирар эканмиз, авваламбор шу даврдаги, шу асрдаги тарихий вазият ҳақида алоҳида тўхталиб ўтишимиз лозим.

Амир Темур сиёсий саҳнага қадам қўйганда эндигина 24 ёшга кирган эди. Мамлакатда бошбошдоқлик, маҳаллий сиёсий кучларнинг ўзаро қарама-қаршилиги авжига чиққанди. Бу ҳам камдек асосий қудрати тарихий Муғулистонда мужассамлашган чингизийлар тез-тез Мовароуннаҳрга зуғум қилиб турардилар.

Бир ярим асрга яқин давом этган бу муддат қарамлик жафосини ҳар томонлама чекиб келган оддий фуқаролардан тортиб, кўпчилик йирик сиёсий арбоблару дин пешволаригача барча-барча учун ниҳоятда оғир давр бўлган. Жамият озодлик ва тараққиётга бўлган манфаатларини ўзида мужассам этган халоскорга, етакчига муштоқ эди.

Тақдир тақозоси билан Амир Темур ана шундай халоскор ва етакчи сифатида майдонга чиқди.

Иккинчи хулоса аслида биринчи фикрнинг мантиқий давомидир. Кимки Амир Темур қадимий Туркистон заминида тасодифан пайдо бўлган деса, хато қилади. Нега деганда ҳеч нарса тўсатдан пайдо бўлмайди. Ҳамма нарсанинг ўз қонунияти бор.

Ал-Хоразмий, Улуғбек, Беруний, Навоий, Бобур ва бошқа ўнлаб-юзлаб даҳоларимиз ҳам тўсатдан, яйдоқ бир жойда пайдо бўлгани йўқ. Улар мана шу заминда юзага келган муҳитнинг ҳосили сифатида пайдо бўлган. Маълумки, ҳосил пайдо бўлиши учун заминни озиқлантириш керак. Тупроқни ўғитлаб, парвариш қилиб, шундан сўнггина дарахт экиш керак.

Яъни, мен бу билан демоқчиманки, бу замин — қадимий Турон ва Туркистон замини азалдан маънавий озиқланган, маданий қатламга эга бўлган. Ўзбек давлатчилигининг тарихий асослари қарор топганига Амир Темур замонасида икки минг йилдан ошган эди.

Яна таъкидлаб айтаман: юртимизга Амир Темур бош бўлган йилларда сиёсий, иқтисодий, маданий соҳаларда қўлга киритилган ютуқлар бўм-бўш, ҳувиллаган жойда юзага келмаган. Балки шу маконда қадимдан ривожланиб, шаклланиб келган тарихий-маданий анъаналар асосида қарор топган.

Янада аниқроқ айтсак, Амир Темур ўзбек халқининг кўп минг йиллик тарихий равнақида тасодифий шахс, умуман Темурийлар давридаги юксалиш эса шунчаки беҳосдан юз бериб қолган ҳодиса эмас! У бир неча минг йиллик тарихий тажриба, буюк анъана, том маънода шаклланган маданий-маънавий жараён маҳсулидир!

Учинчи мулоҳаза ҳам билдирилган биринчи ва иккинчи хулоса билан узлуксиз боғланган. Жаҳон маданий ва маънавий жамоатчилиги ўрта асрларда Амир Темур тузган давлат ва унинг бутун дунё эътиборини ўзига жалб қилган оламшумул фаолияти, умумбашарият хазинасига қўшган ҳиссаси билан танишар экан, уни ўстирган юртга ва мана шу ҳудудда ундан кўп аср олдин ўтган буюк алломаларнинг ижодий меросини, уларнинг табаррук номларини ҳам яна бир бор кашф этиши ва кенг миқёсда ўрганишига замин ва шароит туғилди.

Шу маънода IX асрдаёқ европаликлар кейинчалик «Алгебра» деб атаган фанга асос солган буюк Ватандошимиз Ал-Хоразмийнинг;

Христофор Колумбдан қарийб беш аср олдин океан ортида қуруқлик, яъни кейинчалик Америка деб ном олган қитъа борлигини башорат қилиб, илмий асослаб берган қомусий билим соҳиби Абу Райҳон Берунийнинг;

«Тиб қонунлари» номли машҳур асарининг ўзиёқ лотин тилида 30 мартадан зиёд нашр этилиб, ўрта асрларда бутун дунё, шу жумладан Европа тиббиёт институтларида қўлланма сифатида ўқитилган улуғ аждодимиз Ибн Сино каби кўплаб алломаларнинг номлари ва илмий ишлари билан дунё аҳли айнан Амир Темур замонида қайтадан ва чуқурроқ танишган, деб айтсак, менимча, муболаға бўлмайди.

Қисқача айтганда, Амир Темурдек мислсиз ёрқин шахс тарих саҳнасида пайдо бўлиб, ўзини тарбиялаган, ўзига ҳаётбахш маънавий озуқа берган, уни буюк ишларга чорлаган эл-юртининг номига ва маданиятига жаҳон миқёсида катта қизиқиш уйғотганини яна бир бор таъкидлаб ўтмоқчиман.

Тўртинчи фикр. Биз Амир Темур тарихини ҳар томонлама чуқур ўрганишимиз ва тадқиқ қилишимиз керак. Бугунги анжуман ана шу йўлдаги муҳим қадамдир. Сир эмаски, коммунистик мафкура ҳукмрон бўлган совет жамиятида тарих фани ҳам улуғ давлатчилик, улуғ миллатчилик ғояларининг қурбони бўлган эди. Шу сабабли бу даврда собиқ совет иттифоқи ҳудудида яратилган тарихий асарларда Амир Темур шахси ва фаолиятига адолатсизлик билан бир ёқлама баҳо берилди. Бу ғоя ер юзининг олтидан бир қисмини эгаллаган улкан ҳудудда яшаган икки юз эллик миллион халққа зўрлаб сингдирилди. Ана шундай нотўғри ва ғайриилмий қарашларга танқидий баҳо бериб, Амир Темурга нисбатан тарихий адолатни қарор топтириш бугунги темуршуносликнинг муҳим вазифаларидан биридир.

Бешинчи фикр. Минг афсуски, биз бошимиздан ўтказган мустабид тузум туфайли шундай бир аҳволга тушиб қолган эдикки, улуғ аждодимизнинг тарихи ва фаолиятини, башарият ривожига қўшган ҳиссасини бугунги кунда хорижда — АҚШ, Германия, Франция, Буюк Британияда, Ҳиндистон, Туркия, Эрон, Покистон ва бошқа мамлакатларда бизнинг ўзимиздан кўра кўпроқ билишади. Бизлар — яъни Амир Темурнинг Ватани бўлмиш шу заминда ўсган одамлар унинг фаолиятини жуда оз биламиз. Айтинглар, азиз дўстлар, бундан ҳам ортиқроқ адолатсизлик, ноинсофлик бўлиши мумкинми?!

Бу ҳолат бизнинг мустамлака зулмида яшаганимизнинг исботи, бизни буюк тарихимиздан бутунлай жудо қилишга бўлган интилишларнинг оқибати эмасми?

Бугун дунёнинг қарийб 50 мамлакатида темуршунос олимлар фаолият кўрсатмоқда. Темур ва Темурийлар даври ҳақида кўплаб китоблар нашр этилмоқда.

Дунё илмий жамоатчилигининг Амир Темур шахсига бўлган юксак эътиборини ҳисобга олиб, ЮНЕСКО ташкилотининг бугунги муътабар санага бевосита ҳомийлик қилаётгани ҳам, бизнинг фикримизча, ғоят адолатли бир иш бўлди.

Ўтган олти юз йил мобайнида Амир Темурга бағишлаб яратилган жиддий асарлар сони Европа тилларида 500 дан зиёд, Шарқ тилларида эса 900 га яқинни ташкил этади.

Буюк бобомизга бўлган бу қадар юксак эътиқод ва эҳтиромингиз учун мен мана шу минбардан туриб сизларга ва сизлар орқали Амир Темурга иззат-икром кўрсатган барча инсонларга, сизлардан олдин йиллар давомида, асрлар мобайнида бизнинг улуғ аждодимизнинг меросини холисона ўрганган ва унинг номини абадийлаштирган фидойи олимларга, илмий даргоҳларга яна бир бор ташаккур билдираман.

Бу олижаноб ишга хориждаги тарихчиларни ҳеч ким даъват этган эмас. Бу ишлар улар учун катта бойлик ва нуфуз орттириш манбаи ҳам бўлмаган. Аммо бу олимларнинг илмий виждони, керак бўлса, инсоний виждони шуни тақозо қилган. Биз бундай одамларга, мана шу залда ўтирган узоқ ва яқин қўшни давлатларнинг вакилларига ҳар қанча тасаннолар айтсак арзийди.

Бизнинг бугунги асосий вазифамиз шундан иборатки, асрлар давомида дунёнинг турли мамлакатларида Амир Темур меросига бағишлаб йирик илмий марказларда ҳақиқатгўй олимлар томонидан яратилган тадқиқотларни чуқур ўрганишимиз, сизларнинг китобларингизни таржима қилишимиз, халқимизга, келгуси авлодимизга тарихни холис ва ҳаққоний ўргатувчи дарсликлар сифатида, бизнинг фахру ифтихоримиз сифатида тақдим қилишимиз керак.

Ишончим комилки, сизлар ва сизлардан олдин ўтган темуршунос дўстларимизнинг илмий жасорати, машаққатли меҳнати бугун биз учун энг катта бойликдир.

Муҳтарам конференция иштирокчилари!

Яна **бир муҳим масалага** тўхталиб ўтмоқчиман.

Озод ва обод Ўзбекистон учун бугун Амир Темур шахсияти ва мероси нима учун керак?

Буюк аждодимизнинг қайси фазилатлари биз учун азиз?

Биринчидан, Амир Темур аввало қудратли давлат қурган. Давлат қудрати бўлмаса, бетакрор маънавий мерос ҳам, обидалар ҳам, тарихий ёдгорликлар ҳам бўлмасди.

Ўзбекистоннинг бугунги озодлигини мустаҳкамлаш даврида Амир Темур биз учун буюк давлат асосчиси сифатида қадрлидир. У давлат пойдеворини қурган, давлатнинг ҳу-

(Давоми 2-бетда).

ТЎРТ ТУМАН ЗАФАРИ

Андижон вилояти пахтакорлари зафар марраси сари тобора яқинлашиб келишмоқда. Кундан-кунга ғолиблар сафидан ўрин олаётган бригадалар, жамоа хўжаликлари, туманлар сони ортиб бормоқда. Куни кеча вилоятда яна 4 туман ғалаба рапортига имзо чекди.

*** БУЛОҚБОШИ тумани пахтакорлари илғорлар сафида бориб, оқ олтин топшириш йиллик режасини уддалашди. Улар Ватан хирмонига ўн минг тоннадан зиёд пахта уйдилар. Ҳосилдорлик ўртача гектар бошига 29 центнерни ташкил этди.**

*** ШАҲРИХОН тумани заршунослари ҳам карвондан ортда қолмай, зафар маррасига етиб келдилар. Ишбилармон пахтакорлар тўккан пешона тери зое кетмади. Муддатидан илгари 29 минг тонналик хирмон бунёд этилди.**

*** ЖАЛОЛҚУДУҚликлар пахта тайёрлаш давлат топшириғини ошириб бажардилар. Ватан хирмонига 22 минг тоннадан ортиқ оқ олтин топширилди.**

*** ҚЎРҒОНТЕПА. Кунни тунга улаб ҳалол меҳнат қилган туман заршунослари ғалаба рапортига муддатидан барвақт имзо чекдилар. Қабул қилиш пунктларига 23,5 минг тонна пахта топширилди. Оқ олтинни бир мисқолини ҳам нобуд қилмай териб олиш давом этмоқда.**

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОНДА БИРИНЧИ

Тўрткўл туманидаги»Мискин» ширкатлар уюшмаси заршунослари давлатга пахта сотиш йиллик режани бажардилар. Хўжаликда ишлар пудрат асосида ташкил этилгани кутилган самарани берди. 542 пудратчи ғўзани илғорлар тажрибасига таяниб, агротехника талаблари асосида парваришлади. Қабул пунктларига 2285 тонна хом ашё етказиб берилди.

Режа уддаланган бўлса-да, терим суръати сусайгани йўқ. Қорақалпоғистон Республикасида биринчи бўлиб маррага етган уюшма деҳқонлари яна 300 тонна ҳосил топширишга келишиб олдилар.

Саодат ИБОДУЛЛАЕВА.

Хирмонга барака

РЕСПУБЛИКА ВИЛОЯТЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 1996 ЙИЛ 24 ОКТЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Режага нисбатан фоиз ҳисобида)

Вилоятлар	бир кунда	мавсум бошидан
Андижон	0,75	95,01
Хоразм	1,01	85,90
Сурхондарё	0,88	82,23
Бухоро	0,71	81,43
Қашқадарё	1,00	80,35
Навоий	0,77	76,90
Самарқанд	0,89	76,37
Тошкент	1,72	72,96
Наманган	0,97	70,44
Фарғона	0,74	69,68
Қорақалпоғистон Республикаси	0,81	54,25
Сирдарё	0,98	49,97
Жиззах	0,96	47,41
Республика бўйича	0,93	73,00

Жумладан ингичка толали пахта

(тонна ҳисобида)

Сурхондарё	675	35709
Қашқадарё	245	13867
Наманган	—	—
Республика бўйича	920	49576

МАВСУМ ПЕШҚАДАМЛАРИ

БОҒДОД. Марказий Фарғона чўлларининг шимолий Боғдод массивида деҳқончилик қилаётган бўрдоқичилик корхонаси чорвадорлари пахта етиштиришда ҳам бўш келмадилар. 180 тонна оқ олтин топшириб, туманда биринчи бўлиб зафар қучдилар. Пахтазор юлдузлари Муҳаррам Зарипова, Маликахон Исмоилова, Гулбаҳор Мадумарова мавсумда 5 тоннадан пахта териб, ҳурматга сазовар бўлдилар. Чорвадорлар айни пайтда пахта ҳосилдорлигини 30 центнердан оширишга ҳаракат қилмоқдалар.

ФАРҒОНА. Ўтган йил режаси 76 фоизда қолиб кетган Ҳамза Ҳакимзода номли жамоа хўжалиги пахтакорлари бу йил самарали меҳнат қилдилар. Ер, сувдан, минерал ўғитлардан оқилона фойдаланишди. Натижада 590 тонна пахта йиғиб-териб олиб, зафар қучдилар.

Хўжаликнинг ижара пудрати асосида меҳнат қилаётган Насибахон Камолова, Муталибжон Орипов, Шунқорали Ғозиев бошлиқ бригадаларида йиллик режалар 145-150 фоизга бажарилди. Чевар теримчилар ҳар беш кунликда 3400-3500 сўмдан иш ҳақи олишмоқда.

УЧКЎПРИК. Мирзааҳмад Деҳқонов номли жамоа хўжалигининг Азамхўжа Уринов бошлиқ 15-бригадаси аъзолари йиллик пахта тайёрлаш режасини бажардилар. 34 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 38 центнердан биринчи навли хом ашё топширилди.

— Бригада муваффақиятига, — дейди саркор Азамхўжа ака, — Турсуной Қосимова, Ҳадичахон Мирзаалиева, Саломатхон Ёдгорова, Мақсудахон Аҳмедова сингари фидоий теримчилар мавсум топшириғини 200 фоиздан ошириб бажариб, муносиб ҳисса қўшдилар. Пайкалларда ҳали ҳосил мўл, яна ҳар гектардан 12 центнердан пахта териб олиб, ҳосилдорликни 50 центнердан оширамиз.

Раҳимжон МЕЛИБОЕВ, «Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

АМИР ТЕМУР — ФАХРИМИЗ, ҒУРУРИМИЗ

(Давоми. Боши 1-бетда).

ҳуқий асосларини барпо этган. Унинг давлатчилик борасидаги фикрлари нафақат ўз даври, балки келгуси авлодлар учун ҳам катта аҳамият касб этади.

Амир Темур ўз давлатини фақат кучга суяниб бошқаргани йўқ. Афсуски, баъзи манбалар ва тадқиқотларда шундай фикрлар баён қилинади. Шахсан мен бу нуқтаи назарга қаршиман. Агар бу давлат фақатгина кучга таянган ҳолда тузилган бўлса эди, аввалambор, бунчалик узоқ давр туролмасди.

Амир Темур ўз давлатини ақл-заковат ва ҳуқуқий асос билан идора этган, десак, адолатдан бўлади.

Унинг «Давлат ишларининг тўққиз улушини кенгаш, тадбир ва машварат, қолган бир улушини қилич билан амалга оширдим», деган сўзлари бунинг ёрқин далилидир.

Иккинчидан, Амир Темур бундан 600 йил аввалроқ ҳеч қандай давлатнинг қўшнилари билан ўзаро алоқа тузмасдан, яъни, бугунги тил билан айтганда, ҳамкорликсиз истиқболи бўлмаслигини теран ва яхши англаган. Шу сабабли, у Европа ва Осиёни боғлашга хизмат қилган улкан ишларни амалга оширган. Бир томондан — Хитой, Ҳиндистон, бир томондан — Франция ва Англия, яна бир томондан — Рум, Испания, Италия, Миср ва бошқа давлатлар билан алоқалар ўрнатган ва шу муносабатларни мустаҳкамлашга уринган.

Амир Темур фаолиятидаги биз учун ибратли нуқталардан яна бири шундаки, у савдо-иқтисод муносабатлари орқали халқлар, мамлакатлар ўртасида ягона макон барпо этиш соҳасида шундай ютуқларга эришганки, бунга қойил қолмасдан иложимиз йўқ.

Амир Темур Испания қироли Генрих III, Франция ҳукмдори Карл VI, Англия қироли Генрих IV саройларига элчилар юбориб, мутаносиб равишда испаниялик, франциялик, англиялик, хитойлик ва бошқа қатор хорижий элчиларни ўз салтанатида қабул қилган.

Соҳибқироннинг Франция қироли Карл VIга ёзган хатидаги қуйидаги фикри диққатга сазовордир: **«Сиз ўз савдогарларигизни менинг салтанатимга юборинг. Биз уларни иззат-икром кўрсатамиз. Биз ҳам ўз савдогарларимизни сизнинг юртингизга йўллаймиз. Сиз ҳам уларга ҳурмат кўрсатинг, уларга ортиқча тазйиқлар қилинишига йўл қўйманг. Сизга бундан бўлак талабим йўқ. Зеро дунё савдо аҳли ила обод бўлажак».**

Қаранг, қандай оддий ва аниқ фикр: **дунё савдо аҳли ила обод бўлажак!** Демак, Амир Темур ташқи сиёсатида халқаро иқтисодий савдо алоқаларини кенг миқёсда йўлга қўйиш, ундан барчани, аввалambор, ўзининг халқини баҳраманд этиш бош ғоя бўлиб хизмат қилган.

XXI аср бўсағасида сиз билан биз халқаро миқёсда адолатли тарзда яратмоқчи бўлган интеграция макони ҳақида Амир Темур бундан 600 йил бурун бош қотирган ва шу йўлда сиёсат юритган. У барпо этган ягона иқтисодий-савдо майдонида бугунги кун учун ҳам, бугунги замон учун ҳам ибратли бўлган вазият мавжуд эди. Амир Темурнинг мана бу сўзлари бунга далилдир:

«...Салтанатимнинг у четидан бу четигача бирор болакай бошида бир лаган тилла кўтариб ўтадиган бўлса, бир донасига ҳам зарар етмайдиган тартиб-интизом ўрнатдим».

Учинчидан, соҳибқироннинг бунёдкорлик соҳасидаги тарихий хизматлари учун ҳам беқиёс. Амир Темур ва унинг авлодлари саъй-ҳаракатлари билан қурилган мадрасалар, масжидлар, хонақоҳлар, саройлар, бозорлар, кўприклар, йўллар, бекатлар, ҳаммомлар, каналлар, қалъалар ва бошқа қатор иморату иншоатларнинг сон-саноғи йўқ.

Амир Темурнинг бевосита раҳнамолигида бунёд этилган Бибихоним жоме масжиди, Гўри Амир ва Аҳмад Яссавий, Занги ота мақбаралари, Оқсарой ва Шоҳи Зиндадаги меъморий мўъжизалар, Боғи Чинор, Боғи Дилкушо, Боғи Беҳишт, Боғи Баланд сингари ўнлаб гўзал сарой-боғлар ва бошқа иншоотлар шулар жумласига киради. Бу обидалар, ҳеч шубҳасиз, инсон тафаккури ва ақл-заковатининг буюк тимсолларидир.

Тарихчи Шарофиддин Али Яздийнинг гувоҳлик беришича, Амир Темур **«Ободончиликка ярайдиган бирон қарич ернинг ҳам зое бўлишини раво кўрмасди».**

Тарих бу кўҳна дунёда ўтган кўп жаҳонгирларни билади. Уларнинг аксарияти фақат бузган. Амир Темурнинг улардан фарқи шундаки, у умр бўйи бунёдкорлик билан машғул бўлган.

Унинг **«Қай бир жойдан бир ғишт олсам, ўрнига ўн ғишт қўйдирдим, бир дарахт кестирсам, ўрнига ўнта кўчат эктирдим»,** деган сўзлари фикримизнинг далилидир.

Энг муҳими, мазкур қурилишлар географияси биргина Туркистон билан чегараланиб қолган эмас. Бунинг исботи сифатида соҳибқирон қадами етган жойлардаги тарихий обидаларни эслашнинг ўзи кифоя.

Амир Темур Мовароуннаҳр ва Хуросоннинг шаҳар ва қишлоқларида, ҳатто Жанубий Озарбойжон ва Кобул каби узоқ ерларда ҳам ободонлик ишларини олиб борган, суғориш иншоотларини қурдирган.

Шу маънода мен буюк бобомиздан қолган ҳар бир тарихий ёдгорликни, у қаерда жойлашган бўлмасин, халқларни бир-бирига боғлаб турувчи беқиёс восита, деб биламан.

Бир ўйлаб кўрайлик. Аҳмад Яссавий мақбараси қурилганига олти аср бўлди. Шу вақт ичида бу маскан дунёнинг турли бурчакларидан келган минглаб-миллионлаб зиёратчиларни маънавий жиҳатдан бирлаштириб, эзгуликка даъват этиб келмоқда.

«Агар бизнинг қудратимизни билмоқчи бўлсангиз, қурган биноларимизга боқинг», деганда Амир Темур энг аввало ўз халқига келажак авлодларига мурожаат қилган, десак янглишмаган бўламиз.

Тўртинчидан, ҳар қандай жамият тараққиётини илм-маърифатсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Буни теран англаган соҳибқирон ҳокимиятга келиши билан чиқарган дастлабки фармонларини мадрасалар барпо этиш, илм толибларига нафақалар тайинлаш билан боғлаган. Қайси бир шаҳарга ташриф буюрмасин Амир Темур энг аввало ўша ерлик олиму фозиллар билан учрашар, улар билан суҳбат қурар, турли мавзуларда баҳслашар эди.

Тарих, тиббиёт, математика, астрономия, меъморчилик соҳаларида юксак салоҳиятга эга Амир Темур учун бу табиий ҳол эди. Мазкур фазилат соҳибқироннинг авлодлари — айниқса Мирзо Улуғбекка ўтгани шубҳасиз. — Мирзо Улуғбекнинг давлат арбоби бўлиш билан бир қаторда буюк олим даражасига етишишида бобоси Амир Темурнинг таъсири бениҳоя катта бўлган. У Улуғбекдаги ноёб истеъдодни бошданоқ пайқаб, сафарларда ҳам ёнида олиб юриб, дунёнинг машҳур олимлари тарбиясидан баҳраманд этган.

Бешинчидан, Амир Темур ўз миллати ва эл юртининг тақдири ҳақида кўп ўйлаган. У қўйган ҳар бир қадам нафақат ўша давр учун, балки келажак сари хизмат қилган.

Тарихда ҳукмдорлар кўп ўтган. Уларнинг аксарияти ўз маишати ва айшу ишратидан нарига ўтмаганлиги маълум. Уларни бугун биров эсламайди ҳам. Бироқ миллат ғамида ёнган, унинг истиқболи ва истиқлоли йўлида фидокорлик кўрсатиб яшаган арбобни келажак ва тарих ҳеч қачон унутмайди. Амир Темур ана шундай тарихий ва унутилмас шахсдир.

Унинг инсоний фазилатларига бир ёрқин мисол: 1404 йилда Бибихоним жоме масжиди қурилишининг ниҳоясига етказаётганида унинг умридан бир йил қолган эди, холос.

Кексайиб қолган бир одамга, ўзи аввал барпо этган ўнлаб ва юзлаб иншоотлар ёнига яна бир бинони қўшиш шарт эдими? Унинг шону шуҳрати шусиз ҳам етарли эди-ку?

Бу мисол ҳам Амир Темурнинг доимо узоқ келажакни, авлодлари иқболини ўйлаб яшаганидан, умр бўйи улуғвор режалар ва ғоялар уни асло тарк этмаганидан далолат беради.

Олтинчидан, Амир Темур бир ҳақиқатни яхши англаган — жамият эътиқодсиз яшай олмайди. Одамларга дин керак, иймон керак, ишонч керак. У ўз «Тузукларида» шундай дейди: **«ҳар ерда ва ҳар вақт Ислом динини қувватладим».**

Амир Темурнинг Қуръони Каримни ёд билгани, диний баҳсларда йирик уламолар билан баробар сўз юритгани унинг маънавияти, иймону диёнати қанчалар пок ва мукаммал эканини билдиради.

Маълумки, диний таълимот ва тарбиятнинг жамият ҳаётидаги ўрни ва хизмати ниҳоятда катта.

Амир Темурнинг Ислом динига бўлган муносабатидаги энг муҳим қирра, бу — мусулмончилик ақидаларининг жамият осойишталиги, равнақи, ижтимоий адолат, иймон бутунлиги, маънавий поклик учун хизмат қилдиришга сафарбар этилишидир.

Унинг эътиқодига кўра, давлат давлатлигини, дин эса динлигини қилиши керак. Бу ғоя бугунги замонда ҳам ўз аҳамиятини заррача йўқотган эмас. Худди шу туфайли ҳам Амир Темур даврида Ислом дини равнақ топди, юксалди.

Шу билан бирга халқ дунёқараши, тафаккур тарзи ҳам анча ривожланди. Аҳоли ва давлат ўртасидаги муносабатлар ўзига хос тарзда мутаносиб тус олди.

Буюк жаҳонгир Амир Темур соҳибқирон ўлими олдидан авлодларига шундай васият қилган:

«... Мен шундан таскин топаманким, подшоҳлик давримда кучлиларнинг ожизларга озор беришларига йўл қўймадим. Халқлар осойишталиги борасида қарам фуқаролардан хабардор бўлиб туринглар, қатъиятли ва мардонавор бўлинглар. Улкан давлатни мендай узоқ, йиллар давомида бошқариш учун қўллариngдаги шамширни шараф ва номус билан маҳкам тутинглар...

Агар, сизлар менинг васиятларимга амал қилсаларингиз ва бошқа ишларингизда адолатга, шавқатга кўра иш тутсаларингиз, тинчлик-осудалик Турон заминида узоқ вақт сақланади.

Агарда ўзаро низоларга йўл қўйсаларингиз, душманлар тўполон ва тартибсизликларни бошлайдиларки, уларни жиловлашнинг иложи қолмайди. **Сизлар бир жон, бир тан бўлсаларингиз, ҳеч ким менинг сўнгги васиятларимни бажаришларингизга монелик қила олмайди».**

Бу доно васиятлар асрлар оша бизнинг давримизга қадар етиб келди. Ундан худди ҳозирги даврнинг нафаси сезилиб тургандай. Улуғ бобокалонимиз бизни адолатга, содиқликка, бирликка чорламоқда. Ўзаро низо, адоватлардан холи бўлинглар, деб, инсоф, шафқат ва ҳалолликка ундамоқда.

Муҳтарам конференция қатнашчилари!

Сизларда шундай бир савол туғилиши мумкин: нима учун бугун Ўзбекистонда Амир Темур сиймосига бундай юксак эҳтиром, иззат-икром кўрсатилмоқда?

Албатта, бунинг сабаблари бор.

Агарки дарахтнинг илдизи қанчалар чуқур бўлса, у шунчалик баланд, бақувват, осмонўпар бўлади. Ёки замонавий тил билан айтадиган бўлсак, бино қанчалик баланд бўлса, унинг пойдеворини ҳам шунчалик чуқур ва мустаҳкам қуриш керак.

Биз бугун мустақил, адолатли, ҳуқуқий давлат қурмоқдамиз. Ўйлайманки, бизнинг бу борадаги принципларимиз — беш тамойилимиз ҳақида бу залда ўтирган кўпчиликнинг хабари бор. Бинобарин, уларни такрорлаб ўтиришнинг зарурати йўқ. Лекин мен иккита нуқтага сизларнинг эътиборингизни қаратмоқчиман:

— **биринчидан,** биз ўз миллатимиз ўз халқимиз хусусиятларига, ўз миллий қадриятларимизга асосланиб;

— **иккинчидан,** тараққий топган давлатларнинг тажрибаларига ва умумбашарий ақидаларга таяниб мустақил давлатимизни қурмоқдамиз ва шу асосда жаҳон ҳамжамиятидан ўз муносиб ўрнимизни эгаллаб олмоқчимиз.

Хулоса шуки, бизнинг тарихимизда Амир Темурдай улуғ сиймо бор экан, унинг қолдирган мероси, панду ўгитлари бугунги ҳаётимизга ҳамоҳанг экан, олдимизда турган бугунги муаммоларни ечишда бизга қўл келаётган экан, бизнинг бу меросни ўрганмасдан, таърифламасдан, тарғибот қилмасдан ҳаққимиз йўқ.

Шунинг учун ҳам мана шу минбардан туриб, бутун Ўзбекистон халқига, қолаверса, бутун жаҳон аҳлига қарата: «Амир Темур бизнинг фахримиз, ифтихоримиз, ғуруримиз!», деб айтсам, ўйлайманки, хато қилмаган бўламан.

Хонимлар ва жаноблар!

Замонамизнинг кўпгина долзарб муаммолари инсониятнинг ўтмишдаги тажрибасини чуқурроқ тушунишни тақозо этади. Худди шу нарсани бугунги конференциямизнинг муҳим вазифа ва мақсадларидан бири деб билмоқ керак.

Ҳеч бир муболағасиз айтиш мумкинки, ўзбек халқининг кўп асрли тарихи ҳам ана шундай тажриба манбаидир. Ишончим комилки, сизнинг маъруза ва ахборотларингиз, конференция давомида бўлажак баҳс ва мунозаралар Амир Темур ва Темурийлар даври сабоқларини чуқурроқ англаб етишга, бугунги кун олдимизга қўяётган долзарб саволларга жавоб излашга салмоқли ҳисса қўшади.

Конференция ишига муваффақият, барчангизга саломатлик ва бахту саодат тилайман.

Эътиборингиз учун ташаккур.

УНИНГ КЎНГЛИ ДАЛАСИДА

Розия уйғониб кетди. Секин ўрнидан туриб дераза қаршисига келди. Шивирлаб ёмғир ёғар, гўё у борлиқни, дов-дарахтларни чангдан фориғ қилмоқчидек секин, бир текис ёғарди. Дераза ойнасига келиб тушаётган томчилар ирмоқча ҳосил қилишиб пастга шўнғирди. Розия эса буларни кўрмас, ёмғир унинг кўнглига шодлик эмас, аксинча, хавотир олиб кирарди. «Даладаги пахталарнинг ҳоли нима бўлдийкин?». У кенг даласи, ёмғирдан ивиб осилиб турган пахталарини кўз ўнгига келтириб ичи ачишди. Осмонга боқиб жаҳли чиқди. «Тавба, бу осмоннинг таги тешилдими дейман. Икки кундан буён тинай демайди-я».

Унинг хаёли икки кун аввал шийпонда бўлиб ўтган байрамга кўчди. Қўй сўйилди, ош дамланди. Бригада аъзолари елиб-югуриб хизмат қилишди. Нарпай туман маданият уйи ансамбли қатнашчилари уларнинг шодлигига шодлик қўшишди. Нега ҳам байрам қилишмасин. Ахир улар «Ўзбекистон» жамоа хўжалигида биринчи бўлиб 16 иш кунида йиллик режани бажаришган эди-да. Айниқса ака-укаси — Актамжон, Абдушукуржон, турмуш ўртоғи Тошмамат Қувватов, теримчилардан — Муҳаррам Мўминова, Муаззам Туропова, Баҳринисо Бобоёроваларнинг хизматлари катта. Тошмамат акасининг ўзи терим машинасида 102 тонна пахта териб топширди.

У ҳар йили биринчилардан бўлиб режани, зиммасига олган мажбуриятини ортиғи билан бажаради. 1974 йилдан буён 15-бригадага етакчилик қилаётган бўлса бирор марта бўлсин режалар бажарилмай юзи шувут бўлгани йўқ. Шу сабаб обрўйи эл орасида баланд.

Хаёлида отаси жонланди. У қизига термулиб турарди. Нигоҳида Розиягина тушуна оладиган сўз: «Мана, қизим, айтганларим келдими?». «Ҳа, отажон, ҳамма айтганларингиз келаяпти». Бу сўз унинг тилидан чиқдими ёхуд кўнглидан ўтдими ўзи сезмай қолди.

Кечагидай эсида, бир вақтлар давлатга пахта топширишда бошқалардан ортда қолиб ич-этини еб юрганида отаси қизининг ҳол-руйини зимдан кузатарди ва дерди: «Қизим, бошқалардан орқада қолиб кетдим, деб хафа бўлмагин. Ҳали сен ҳаммадан олдинга ўтиб кетасан». Отасининг ишонч билан айтган сўзлари Розияга қўш қанот бўлади, ғайратига-ғайрат, кучига-куч қўшарди. Шу-шу Розия қийин аҳволга тушиб қолса, ёхуд бирор муаммони ечолмай қийналса хаёлан унга отаси маслаҳат беради, йўл-йўриқ кўрсатади.

У ташқарига назар солди. Тонг оқариб келаётганди. У оғилхонага ўтиб сигирни соғди, бузоғини қўйиб юборди. Ошхонага ўтиб сутни пиширди. Хонтахта устига нонушта ҳозирлади. Бир пиёла чой ичмоқчи бўлди. Аммо ичолмади. Кўнгли уни ташқарига тортарди. У иссиқ кийимларини, кирза этигини кийди. Ташқарига чиқди. Вужуди тоза ҳаводан яйради. У аста-секинлик билан даласи томонга қараб кетаркан ўйлади. Бироздан сўнг эри — Тошмамат ака уйқудан туради. Ҳозирланган нонуштани кўриб болаларига «Онанг даласиз яшолмайди», дейди. Бу сўз оилада тез-тез такрорланиб туради.

Ҳа, ўйларди Розия. Мен даласиз яшолмайман. Дала ҳам менсиз яшолмайди...

Ойгул УБАЙДУЛЛА қизи.

Матбуот сўзининг таъсири

ШАРТНОМА — МУҚАДДАС ҲУЖЖАТ

Қамаши туманидаги 12 хўжалик гўшт тайёрлаш, 13 жамоа сут етиштириш, 7 таси эса тухум топшириш юзасидан тузилган 6 ойлик шартномаларни барбод қилдилар. 7 хўжаликда пилла сотиш режаси бажарилмади. Оқибатда туманда ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 278,9 тонна гўшт, 1339,2 тонна сут, 346 минг дона тухум, 28,5 тонна пилла кам тайёрланди».

Ушбу сатрларни «Қишлоқ ҳаёти» рўзномасининг 70-сонида босилган «Шартнома нега бажарилмаяпти? сарлавҳали танқидий мақоласидан келтирдик.

Мақолада тумандаги «Чим», «Ғиштли», «Қоратепа», «Тўқбой», Л. Муҳаммадиев номли жамоа ва ширкат хўжаликларида шартномалар бажарилмай, 6 ойлик режа барбод бўлганлиги рўй-рост очиб ташланганди. Куни кеча таҳририят Қамаши туман ҳокимининг ўринбосари С. УМАРОВдан «Шартнома нега бажарилмаяпти?» сарлавҳали танқидий мақолага жавоб хати олди. Унда шундай дейилади:

Газетанинг 70-сонида босилган «Шартнома нега бажарилмаяпти?» мақоласи жорий йилнинг 9 ойлик якунлари асосида барча хўжалик бошлиқлари, мутахассислар, агросаноат мажмуасига кирувчи туман ташкилотлари раҳбарлари иштирокида кўриб чиқилди ва йўл қўйилган хато-камчиликларни бартараф этиш юзасидан тегишли чора-тадбирлар белгиланди.

Ҳақиқатдан, йилнинг нисбатан қурғоқчил келиши, туманда сув таъминотининг пасайиши оқибатида хўжаликларда озуқа экинлари ҳосилдорлиги, унинг миқдори мўлжалдагидан оз бўлди. Натижада чорва молларидан маҳсулот олиш, уни тайёрлов ва қайта ишлаш корхоналарига етказиб бериш ҳажмлари пасайди.

Шартнома шартларининг бажарилишини таъминламаганлиги, чорвачилик маҳсулотлари етиштиришда камчиликларга йўл қўйганлиги учун «Чим», «Ғиштли», «Қоратепа», Л. Муҳаммадиев номли жамоа хўжаликлари раҳбарлари Э. Аҳмедов, О. Чориев, П. Мейлиев, Д. Умаровлар огоҳлантирилди.

Туманда чорвачиликни юксалтириш, айниқса, унинг озуқа манбаини мустаҳкамлаш бўйича қатор тадбирлар амалга оширилмоқда. Хўжаликларда янтоқ, ёввойи ўт-ўланлардан хашак жамғариш давом этмоқда. Асосий — мақсад чорвани қишловдан беталофат олиб чиқиш, гўшт, сут, тухум етиштиришни кўпайтиришга қаратилган.

Қамаши туман ҳокимининг ўринбосари С. УМАРОВ.

МАШИНАЛАР ҚАНОТ БЎЛДИ

Давлатга пахта сотиш режасини Тошкент вилоятида биринчи бўлиб бажарган Қуйи Чирчиқ туманидаги «Тошовул» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси Александр КИМ ҳикоя қилади.

Сўнгги йилларда туманимиздаги айрим хўжаликлар қийин аҳволга тушиб қолганди. Сабаблари кўп. Бахтга қарши баъзи раҳбару мутахассислар бозор қийинчиликларини омилкорлик, ташаббускорлик кўрсатиб енга олмадилар. Улар эҳтиёт қисмлар танқчил, техника етишмаяпти, қабилидаги баҳоналарни рўкач қилиб қимматли онларни бой бердилар. Фикримизча, иқтисодий ислоҳотларни изчил амалга ошириб, ишда ҳамжиҳатлик ва ялпи сафарбарликни таъминлаб бемалол юқори кўрсаткичга эришиш мумкин. Буни хўжалигимиз мисолида кўрса бўлади.

Сара чигит танлашга, уни қулай муддатда экиб, ернинг намига ундириб олишга алоҳида эътибор бердик. Қўли гул, ташкилотчи кишилар баъзи эҳтиёт қисмларни устахонада тайёрлаб беришди. Ҳар бир трактор, пахта териш машинаси пухта созланди. 749 гектар майдонда деҳқонларимиз баракали ҳосил етиштирдилар. Бу йил туман ҳокими Қамбарали Омоновнинг тавсияси ва яқиндан берган ёрдами туфайли пахта баргини тўктиришда хлорад магнийдан тўла воз кечдик. Унинг ўрнига Преп кимёвий дорисидан фойдаландик. Тажриба шуни кўрсатдики, агар ғўзаларга хлорад магний билан ишлов берилса, бир чаноқ оғирлиги ўртача уч граммни ташкил этаркан. Демак, бир тупда ўртача 30 грамм, ундан сал кўпроқ пахта хом ашёси тўпланади. Преп дориси қўлланилганда бир чаноқ оғирлиги 4,8—5 граммни ташкил этди. Бригадаларимизда ҳар гектар ерда 40 центнердан ортиқ ҳосил яратилди. Ажойиб препарат шарофати билан айрим илғор жамоаларимиз гектарига 14 центнергача ҳосилдан ютдилар. Чунонам пахта бўлдики, яқин йиллар ичида бундай қувончли манзарани кўрмагандик. 18 та терим машинаси юқори унум билан ишлатилди. Ўроз Туйбеков, Эрбол Худойбергановлар, Абдумалик Абдураимов каби суворийлар қизғин дамларда кунига пўлат этакдан 7—8 тоннадан хом ашё тўкдилар. Фидокор суворийларимизнинг ҳар бирлари уйган шахсий хирмон 100 тоннадан ошиб кетди. Ҳайитбой Давронов, Юсуф Ашурбоев, Анатолий Хан, Аллаберган Туйбоев каби бригада бошлиқлари чинакам пахтапарвар эканликларини намойиш этдилар. Улар бошлиқ жамоаларда ҳосилдорлик гектарига 31—32,5 центнерни ташкил этди.

Йиғим-терим республика Вазирлар Маҳкамасининг махсус қарори асосида намунали ташкил этилганлиги, иқтисодий манфаатдорлик таъминланганлиги, маданий-маиший тадбирлар яхши йўлга қўйилганлиги тармоқда туб бурилишга эришиш имконини берди. Шу ўринда бир мисол келтирсам. Ўтган йили йиғим-теримда 1200 киши иштирок этиб, ҳар теримчи ўрта ҳисобда 613 килограммдан ҳосил йиғиштирганди. Бу йил эса пахтазорларда 735 киши ишлади. Бир киши ҳисобига ҳозирча 1 тоннаю 300 кило пахта тўғри келди. Демак, техника шарофати туфайли қўл кучи 500 кишига қисқариб, унумдорлик икки баравар ошди. Хўжалик раҳбарияти, касаба уюшмаси қўмитаси деҳқонларни керакли миқдорда ёғ, ун, гуруч ва бошқа неъматлар билан етарли миқдорда таъминлаб келмоқда. Теримчи ва механизаторлар билан ҳар куни даланинг ўзида ҳисоб-китоб қилиняпти. Бундан руҳланган Улуғқиз Умарова, Собура Абдухолиқова, Гулбаҳор Умарова каби чеварларнинг ҳар бири 4 тоннадан ошириб дур йиғиштириб беришди. Мавсум қаҳрамонларига хўжалик ҳисобидан ғунажин мукофотга ажратилди. Буларнинг ҳаммаси ишда юксак суръат ва сифатни таъминлади. 8 кун мобайнида кунига йиллик режанинг 6 фоизидан ошириб хом ашё тайёрладик. Суръат бир дам сусайтирилмади. Четдан ҳашарчи жалб қилмай 27 иш кунида Тошкент вилоятида биринчи бўлиб зафар маррасини эгалладик. Ҳосилдорлик гектарига 30,6 центнерни ташкил этди. Давлатга режадан ташқари 210 тонна қимматли хом ашё топширилди. Яна 200 тонна пахта тортиқ этамиз, деб турибмиз.

Шу ўринда фикру ёдимни чуқур қамраган бир масала хусусида тўхталмоқчиман. Бир вақтлар Тошкент технологияси барчани лол қолдирган эди. Тўғри, баъзи сохта шуҳрат кетидан қувган кимсалар ғирром ишларга қўл уриб, унинг аҳамиятини пасайтириб юбордилар. Аслида Тошкент технологиясини, унинг замини бор гап. Қувончлиси шуки, бу йилги мавсумда 15 миллатдан иборат хўжалигимиз деҳқонлари унинг афзал томонларини қайта намойиш эта олдилар. Насиб қилса келаси йилдан илғорлар тажрибаси, фан ютуқлари, жаҳон деҳқончилигининг илғор усулларига суянган ҳолда Тошкент технологиясининг иложи борича кенгроқ ёйиш учун астойдил ҳаракат қиламиз.

1996 йил биз учун ҳар соҳада баракали келди. Ғаллакорларимиз мавжуд имкониятлардан унумли фойдаландилар. Айниқса қирчиллама қишда майсаларни озиқлантиришга алоҳида эътибор берилди. Уғит майсалар илдизига сингиб, кўкламда барқ уриб ривожлантирди. Пировард натижада гектаридан қарийб 40 центнердан бошоқли дон йиғиштириб олишга эришдик. Жами 2720 тонна дон етиштирилди. Режадаги 1470 тонна ўрнига 1601 тонна ғалла давлатга сотилди, режа 109 фоизга адо этилди.

Хўжалигимизда Мустафо Усмонов номини ҳамма алоҳида ҳурмат билан тилга олади. Тадбиркор деҳқон кўп йиллик меҳнат фаолияти давомида қатор қолоқ жамоаларни илғорлар сафига олиб чиқди, ўнлаб лаёқатли шогирдлар тайёрлади. Ўз ташаббуси билан ғаллакорлар сафига қўшилди. Қийин шароитда иш юритаётган бўлса-да, гектаридан 45 центнердан сара дон топширишга муваффақ бўлди. Мустафо аканинг кўп йиллик қадрдони Оллаберган Туйбоев ҳам катта хирмонга муносиб ҳисса қўшди. Энди ўзимизни ўзимиз уруғлик билан тўла таъминлаяпмиз.

Каноп — қимматли техника экини. У хўжаликлар иқтисодиётини юксалтиришда муҳим роль ўйнайди. Негадир сўнгги йилларда уни етиштиришга эътибор муайян даражада сусайгандай бўлди. Бироқ омилкор деҳқонларимиз бу ўта муҳим экинга бўлган муносабатни сира ўзгартирмадилар. Хусусан, жорий йилда ҳам 71 гектар ерда каноп парваришланди. Бозор муносабати билан юзага келган баъзи муаммоларни ҳамжиҳатликда ҳал этдик. Баъзи ўринларда таваккал қилишдан чўчимадик. Натижада ҳар гектардан режадаги 150 центнер ўрнига 185 центнердан каноп пояси олишга эришилди. Ташаббускор миришкор Зулҳайдар Бакиров бошлиқ жамоа ўзига хос рекорд натижага эришди. Уста лубкорлар гектар ҳосилдорлигини 280 центнерга етказишга муваффақ бўлди. Ана шундай фидойи кишиларимизнинг самарали меҳнатлари туфайли канопнинг ўзидан 3 миллион 761 минг сўм даромад олинди.

Иқтисодий ислоҳот қишлоқларимизда изчил амалга оширилаяпти. Иқтисодиётни юксалтиришга хизмат қилувчи янги-янги имкониятлар бирин-кетин ишга солинмоқда. Хўжалигимиз ҳудудида тегирмон, сутни қайта ишлаш цехи, шоли оқлаш цехи, махсус нон тайёрловчи кичик корхона ишлаб турибди. Сутни қайта ишлаш цехининг ўзи ойига 300 минг сўм атрофида даромад келтирмоқда. Пахта йиғим-терими даврида бу маблағ жуда асқотяпти. Бизнинг тажриба асосида қурилган пахта пунктимиз бор. Тошкент вилоятидаги хоҳлаган пахта тозалаш заводи билан шартнома тузиб, оқ олтинимизни қайта ишлашга ўтказишимиз мумкин. Ниҳоятда сифатли тола олинаётганлиги хўжалигимиз бойлигига бойлик қўшмоқда. Эришилаётган муваффақиятларда бошқа мутахассислар қатори бош агроном Ердали Жунусовнинг ҳам муносиб ҳиссаси бор. У ердан унумли фойдаланиш, илғор технологияни қўллаш, меҳнатни ташкил этиш ва уни рағбатлантиришнинг синалган омилларидан унумли фойдаланишда жонбозлик кўрсатмоқда.

Республикамиз Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримов Андижонга сафари чоғида чигитни плёнка остига экиш усули ҳамда асл деҳқонларнинг фидойилиги, ташаббускорлигига юқори баҳо берди. Биз ҳам «Андижон тажрибаси»нинг моҳиятини чуқур ўрганиб келаяпмиз. Ҳозирги кунда эртаги ва юқори сифатли пахта ҳосили етиштириш асосий мақсад қилиб қўйилмоқда. Масалан, биз 13 октябрда йиллик режани бажардик. Бебаҳо бойлик ёғин-сочинга қолдирмай саранжомлаб олинди. Ўз-ўзидан унинг асосий қисми юқори навга ўтказилди. Демак, соф фойда ҳар қачонгидан кўп бўлади. Кўриниб турибдики, иш мезони — соф фойда билан белгиланиши керак. Негаки, ҳаётимиз даражасининг яхшиланиши шу соф фойдага боғлиқ.

Мақсадга эришишда «Андижон тажрибаси» муҳим роль ўйнайди, деб ўйлаймиз. Афзаллигини қаранг, плёнка остида ҳарорат яхши сақланиши ҳисобига барака уруғи одатдагидан 10—15 кун аввал экилади. У 4—5 кунда текис униб чиқади. Оддий усулда бир гектарда 95—100 минг туп кўчат ўстириб келинган бўлса, янги усулда экилган майдонларга 190 минг туп экин жойлаштириш мумкин. Шунинг ўзи ҳосилдорликни 1,5 баравар ошириш имконини беради. Плёнка тупроқдаги намни узоқ вақт сақлаб турар экан. Шу боис оби ҳаёт икки баравар кам сарфланади, яхшигина ўғит тежалади. Яна бир муҳим жиҳати: плёнка остида бегона ўт бош кўтара олмас экан. Энг муҳими, ҳосил 22—25 кун олдин етилади. Келаси йилдан биз ҳам андижонликлар тажрибасини қўллашни бошлаймиз.

Бозор талаби қатъий. Бундай шароитда раҳбару мутахассисга осон эмас. Бироқ кўпга суяниб омилкорлик, қатъиятлик ва ташаббускорлик кўрсатиб ишлаган киши кам бўлмайди. Биз меҳнаткашларни ижтимоий ҳимоялаш, хайрли ҳаракатларни қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор бераяпмиз. Тўй қилаётган, маърака ўтказаётган хонадонларга хўжалик томонидан моддий ёрдам кўрсатилаяпти. Нуронийларимиз таклифи билан «Ҳар уйда сигир бўлсин» шиори ўртага ташланган эди. Мана бугунги кунда мақсадга деярли эришиб турибмиз.

Бошқа соҳалар қатори чорвачилик ҳам яхши ривожланаяпти. Қишловга етарли миқдорда емиш жамғарилган. Йил сайин чирой очаётган қишлоқларимизни бир-бир кезарканман, қувончли ўзгаришларни кўриб раис сифатида дилдан қувонаман. Туман ҳокимлигининг яқиндан кўрсатаётган мадади туфайли аҳоли табиий газ, ичимлик суви билан тўла таъминланди.

Одамларимиз ҳалол меҳнат туфайли орттирган даромадлари ҳисобига кўпдан-кўп уйлар қуриб олишди. Ҳовли тўйлари кўпаймоқда. Буларнинг ҳаммаси кўпмиллатли кишилар ўртасидаги дўстлик, ҳамжиҳатликни янада мустаҳкамламоқда!

Суҳбатдош:
М. ҚАЮМОВ, «Қишлоқ ҳаёти»нинг иқтисодий шарҳловчиси.

Божхона хизмати

МАМЛАКАТНИНГ ЎЛАТ ДАРВОЗАСИ

Ўзбекистон Республикаси Давлат Солиқ қўмитаси бош божхона бошқармасининг бошлиғи Собит Ахмадович Олимбоев билан суҳбатни биз республика божхона тизими беш йиллигини бугунги кунда нималарни мужассам этган ҳолда кутиб олишмоқда, деган саволдан бошлашга жазм этдик.

— Ҳозирги кун ҳақида сўз юритишдан олдин, биз ишни нималардан бошлаганимизни эслашимиз керак, деб ўйлайман. Аввалида эса олдимизда залворли вазифалар турарди. Қисқа муддатда тузилмани тубдан ўзгартириш, янги иқтисодий шароитларда ишлай оладиган саводли, малакали мутахассисларни танлаб олиш, божхона назоратининг ишчанлигини яратиш зарур эди.

Республика божхона хизматлари амалдаги қонунчиликка биноан бутун олиб келинаётган ва олиб кетилаётган товарларни аниқ ва доимий назорат қилиш мажбуриятида эдилар. Биз айни бир чоғда ҳам қўйилган вазифаларни бажариб бордик, ҳам шакллана бошладик. Шу нарсани мамнуният билан қайд этиш кераки, эндиликда Ўзбекистон божхона хизмати нафақат оёққа турди, қолаверса давлатнинг манфаатларини ҳимоя қилишга ва унинг таъсир доирасини тобора кенгайтиришга қодир бақувват иқтисодий ричагга айланди. Миллий божхона бугунги кунда: у — бутун республика ҳудудида иш кураётган 14 божхона хизматлари ва 207 божхона постларидир. Улар фаолияти натижаси ўлароқ, биргина 1996 йилда 3,5 миллиард сўм атрофида маблағ бюджетга келиб тушди, 52 миллион сўмдан зиёд товар-моддий бойликлари мусодара қилинди. Ўзбекистоннинг божхона чегараси орқали 10,9 миллион тонна юклар ўтган бўлса, бунда импорт 6,5 миллион тонна атрофида, экспорт эса 4,4 миллион тоннадан кўпроқни ташкил этди.

Қоида бузилишларни аниқлаш ва илдизини қуритиш божхона хизмат фаолиятининг энг муҳим йўналишларидан биридир. Йил бошидан бери 6 мингга яқин божхона қоидаларини бузиш ҳоллари аниқланди. 109,5 миллион сўмдан ортиқроқ валюта ва товар-моддий бойликлари мусодара этилди. Биргина жорий йилда 224 марта контрабанда факти бартараф этилди. Деярли 420 минг АҚШ доллар миқдорида валюта маблағлар, 3 миллионга яқин сўммада асори атиқа буюмлари, гиёҳванд моддаларни олиб ўтишга доир 343 уриниш аниқланди ва олди олинди. Ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларига 577 та маъмурий ишлар ва материаллар топширилган, шулардан 410 таси бўйича жиноий иш қўзғатилган.

— Божхона тизимига, жумладан, Ўзбекистон божхонасига хос мажбуриятлар силсиласини бизга таърифлаб бера оласизми?

— Тараққий топган давлатларда божхона хизмати зиммасига божхонавий-тарифни ва нотарифни тартибга солиш, валюта назорати, божхона статистикасини йиғиш, кўплаб ички солиқларни ва акцияларни ундириш юклатилган. Мамлакатнинг ташқи дунё билан бутун муомаласи амалда божхона орқали содир бўлади.

Буюк Британияда, масалан, божхона хизмати ҳатто ўнлаб мамлакатларда гиёҳванд моддаларнинг ноқонуний муомаласини таъқиб этувчи разведкага эгадир. Ғарбдаги божхона хизматлари банклар тизимининг улар томонидан назорат этилиши сезиларли ижобий натижаларга олиб келган, бўлур эди, деб ҳисоблайдилар. Божхоначилар нафақат контрабандачиларнинг гуноҳларини бўйнига қўйиши, қолаверса ҳисоб варақаларидаги улкан миқдорлардаги «ювинди» пулларни мусодара этишлари ҳам мумкин.

Миллий божхона хизмати хусусида тўхталадиган бўлсам, фикримча, унинг тузилмаси янада ҳаракатчан, мулк ва тадбиркорликнинг янгидан пайдо бўлаётган шаклларига тезкор жавоб бера олишга лаёқатли бўлиши керак деб ўйлайман.

Ташқи иқтисодий фаолият иштирокчилари миқдорининг, ташқи савдо муомаласининг тез ўсиб бориши ва халқаро алоқаларнинг бундан буёнги ривожланиши замонавий божхона инфраструктурасини барпо этишни шарт қилиб қўяди. Энг аввало, божхона омборлари ва вақтинча сақлаш омборлари тармоғини кўпайтириш зарур.

Бизнинг хизматимиз инфраструктурасида энг муҳим ўринлардан бири, шубҳасиз, божхона эксперт лабораторияларига тегишлидир. Улар фаолиятининг асосий йўналиши ҳужжатлар ва материалшунослик тадқиқотлари асосида товарларнинг тўғри номланиши ва хос рақами (код)ни аниқлаш. Бугунги кунда бош божхона бошқармаси ҳузурида Марказий божхона лабораторияси ва Андижон, Бухоро ва Сурхондарё вилоятларида унинг минтақавий филиаллари ишлаб турибди.

Охирги бир ярим йил мобайнида бош божхона бошқарма (БББ) тузилмасида божхона органлари бошқарувини такомиллаштиришга йўналтирилган бир қатор ўзгаришлар содир бўлди: хавфсизлик, ҳуқуқий, валюта назорати ва экспорт-импорт операциялари ҳисоби, божхона ҳуқуқи ва божхона ишини такомиллаштириш услубияти вилоятлараро бошқармаси, капитал қурилиш хизматлари ташкил этилди.

— Бутун дунё божхона хизматлари фаолиятининг ўта муҳим йўналишларидан бири бу қўрқинчли гиёҳванд ва психотроп моддалар халқаро савдосига қарши кураш бўлиб қолаётир. Шу ҳақда ҳам ўз фикрларингиз билан ўртоқлашсангиз.

— Дарҳақиқат, дунё кейинги ўн йилликлар мобайнида наркобизнеснинг кенг кўламда тарқалишига гувоҳ бўлди. Мабодо, яқин-яқингача бу муаммо чекланган миқдордаги мамлакатларнинг «дардисари» бўлган бўлса, эндиликда гиёҳванд моддаларнинг ҳалокатли оқибатларини танасида синаб кўрмаган мамлакат, ҳар ҳолда истисно саналади. Жаҳон ҳамжамияти ўз олдига дунё миқёсида қуйидаги масалаларни қўйган: гиёҳванд моддаларни экиш, ишлаб чиқариш ва тайёрлашни тиббий ва илмий эҳтиёжларни қондириш учун зарур ҳажмга қисқартириш, уларнинг яширинча етиштирилиши, ишлаб чиқарилиши ва тайёрланишига, унинг ишлатилиши ва қўлланишига тўсқинлик қилишга қаратилган.

БМТ экспертларининг статистика маълумотларига изоҳ беришининг ўзиёқ ортиқча. Биргина Афғонистонда кўкнори ноқонуний етиштирилиб, ҳар йили 2000 тонна қорадори олинмоқда. Бу эса ўз навбатида героин моддаси тайёрлаш ҳажмининг кўпайишига олиб келаётир.

Гиёҳванд моддалар контрабандаси билан кураш бош божхона бошқармаси фаолиятида устивор ҳисобланади. Жорий йилнинг бошидан бери 300 дан ортиқ контрабанда воқеаси аниқланиб, улардан 5 тонна 112 килограмм наша тортиб олинди. Бу йилнинг энг йирик партияси — 4 тонна 857 килограмм нашадир. Республика ҳукуматининг фаол ва ҳар томонлама қуллаб-қувватлашисиз бизнинг хатти-ҳаракатларимиз бунчалик салмоқли натижаларга олиб келмасди. Шуни қувонч билан таъкидлаш лозимки, Ўзбекистон ҳукуматининг гиёҳванд моддалар устидан назоратни кучайтиришга йўналтирилган мажбуриятлари БМТ ҳузуридаги гиёҳванд моддалар устидан назорат қилиш бўйича Халқаро қўмитани Ўзбекистон билан техникавий ҳамкорлик режасини ишлаб чиқаришга ундади. Бугун Ўзбекистон Республикасининг гиёҳванд моддалар устидан назорат қилиш бўйича Давлат комиссияси тузилган ва фаол иш кўрмоқда. Ишончим комилки, фақатгина умумзўр беришлар билангина башарият учун қўрқинчли бўлган бу офатни бартараф этишимиз мумкин.

Республика божхона хизмати хорижий мамлакатларнинг божхона ташкилотлари ва маъмуриятлари билан алоқани кенгайтирмоқда. Европа ҳамжамияти комиссияси ва Евробожхона сингари нуфузли ташкилотлар билан алоқалар миллий божхона хизматининг келгусидаги ривожланишига яхши таъсир кўрсатди. Ўзбекистон божхоначилари Германия, Франция, Дания, Испаниянинг обрўли ва нуфузли божхона ўқуви марказларида таҳсил кўрдилар. Бизнинг 13 нафар мутахассисимиз ушбу дастурга мувофиқ чет элга таҳсил олиш учун бориб келдилар. Гиёҳванд моддаларни аниқлаш бўйича тестлар ўтказиш учун ускуналарнинг биринчи ана шундай туркуми, шунингдек, ажойиб ўқув қўлланмалари 1995 йилда бош божхона бошқармаси ва унинг ўқув марказига келиб қўшилди. Ўтган ойда эса лабораториямизга янги ускуналар етказиб берилди.

Муборак мустақиллигимизнинг шарафли 5 йили мобайнида Ўзбекистон божхона хизматининг 50 дан ортиқ мутахассислари жаҳоннинг 15 мамлакатида ўз малакасини ошириш ва иш тажрибаларини алмашиш имкониятига эга бўлдилар. Турли халқаро ташкилотлар, чет эл божхона маъмурияти, компаниялари, Тошкентда аккредация қилинган ваколатхоналар ва элчихоналарнинг 60 дан ортиқ делегациялари божхона хизматлари фаолиятига қизиқдилар ва яқиндан танишдилар.

Яқин келажакда республиканинг барча божхона бўлинмалари замонавий сўзлашув алоқаси билан жиҳозланади, эксперт, УБТ талабларига жавоб берувчи кимёвий-биологик лабораториялар бевосита божхона постларида ўрнашади ва шошилинч лаборатория тадқиқотлари ўтказа оладиган бўлади.

Бутун юртда бўлгани сингари компьютер тизимлари бутун божхона хизматларининг ажралмас қисмига айланади. Ҳозирча шулар. Қолганини ҳаётнинг ўзи кўрсатади.

А. ТИЛОВОВ,
Республика бош божхона бошқармаси матбуот гуруҳи раҳбари,
З. ОРТИҚХЎЖАЕВ.
«Қишлоқ ҳаёти» мухбири.

АВТОТРАНСПОРТ ДЕҲҚОН МАДАДКОРИ

Ҳар кун эрта тонгда ушбу автокорхона дарвозасидан чиққан ўнлаб «БелАЗ», «КамАЗ», «ЗиЛ»лар турли томонга йўл олади. Уста ҳайдовчилар бошқарган техника ёрдамида қурилиш материаллари бинокорларга элтиб берилади, завод ва фабрикаларнинг юки ташилади. Автомобилларнинг вилоят деҳқонларига кўрсатаётган ёрдами ҳам катта. Ҳар йили ғалла ўримида, пахта йиғим-теримида фаол иштирок этиб, эл хирмонини юксалишига муносиб ҳисса қўшмоқдалар.

Аҳил жамоада ўнлаб миллат фарзандлари меҳнат қилишади. Шу боис «Узқурилиштранс» ассоциацияси автокорхоналари ўртасида илғорлардан саналади. Унга осонликча эришилмайди. Муаммоларни ҳал этиб, етишмовчиликлар вақтида бартараф этилсагина муродга етилади. Бунинг учун эса раҳбар тадбиркор, уддабурон бўлиши, узоқни мўлжаллаб ҳаракат қилиши керак.

Чирчиқдаги очиқ турдаги 10-автокорхона ҳиссадорлик жамияти ҳайдовчилари улкан қурилишларда меҳнат қилишаётир. Жумладан, «Чорсу» спорт-соғломлаштириш мажмуи барпо этилишида, Бухородаги нефтни қайта ишлаш заводи ва Шредер номидаги мевачилик, узумчилик ва виночилик илмий текшириш институтида дам олиш маскани қурилиши режа асосида боришига баҳоли қудрат ҳисса қўшишяпти. «УзДЭУавто» заводи фойдаланишга топширилишида ҳам чирчиқлик ҳайдовчиларнинг муносиб ҳиссаси бор.

Ойлик режа ва буюртмалар муддатида бажарилаяпти. Тўққиз ойда автомобилчилар 49.593 минг сўмлик даромад кўришди. 854,1 минг тонна юк ташилди. Ғалла ўрим-йиғими даврида Ўрта Чирчиқ ва Юқори Чирчиқ туманлари далаларида етиштирилган ҳосилни ташишда жамоанинг тажрибали ҳайдовчилари астойдил ғайрат кўрсатиб, ташаккурномаларга сазовор бўлишди. Меҳнаткаш учун «Раҳмат, оғиримизни енгил қилдингиз, асло кам бўлманг», деган сўзларни эшитишнинг ўзи катта мукофот.

— Биз юқори идоралар раҳбарларининг эътибори ва кўрсатаётган ёрдамидан хурсандмиз, — дейди ҳиссадорлик жамияти раиси Ҳуснидцин Умаров. — «Узсаноатхўжаликқурилиш» давлат корпорацияси раиси О. Орипов, Чирчиқ шаҳри ҳокими Д. Азизхўжаев ишларнинг боришидан доимо хабардор бўлиб туришади. Муаммоларимизни ҳал этишда кўмаклашишади, маслаҳат беришади.

Муваффақият калити ғамхўрлик ва қўллаб-қувватлашда. Маълумки, машинанинг бир меъёрда ишлаши кўп нарсага боғлиқ. Эҳтиёт қисмга доимо эҳтиёж бўлади. Кўпи четдан олинади. Яна муҳими кунига тонналаб ёнилғи сарфланади. Бироқ кишини ўйлатадиган масалалар ҳам йўқ эмас. Бу — маблағ масаласи. Айниқса, керак пайтда топилмайди. Негаки, автокорхонадан қарздор ташкилотлар пулни вақтида ўтказмайди. Корхона ишлаган миллионлаб сўм ҳақи ҳанузгача унинг ҳисоб рақамига тушмаган. Уни ундиргунча важ эса жуда кўп.

Оқибатда солиқ тўлашда узилишларга йўл қўйилаяпти. Автокорхонага замонавий асбоб-ускуналар, шиналар сотиб олишда, техникани янгилашда, ижтимоий ривожланишни таъминлашда қийинчиликлар пайдо бўлмоқда. Ёнилғи-мойлаш материаллари келтиришда гоҳида бир кун, ярим кун кечикади. Юк машинаси кунда юриши, қад кўтараётган йирик иншоотларга қурилиш материаллари, қум, шағал етказиб бериши лозим.

Жамоа меҳнат аҳли шу каби тўсиқларни енгиб, суръатни бўшаштирмаётир. Бу ерда ҳалол меҳнати билан обрў топган инсонлар талайгина. Шулар қаторида илғор бригада бошлиғи Қурбон ака Тошпўлатов, унинг ўғиллари Шуҳрат ва Комилжон, Собир Мирзаалимов, Леонид Шибунов, Араббой Пайзиев, Мамит Тўйчибеков, Нуҳриддин Халойдинов ва бошқалар бор. Уларнинг астойдил саъй-ҳаракати туфайли кўрсаткичлар ойдан-ой кўтарилмоқда. Ёнилғи тежалмоқда.

— Зиммамиздаги вазифаларни бажариш билан бирга пахта йиғим-теримида ҳам фаол қатнашаяпмиз, — суҳбатни давом эттиради Ҳ. Умаров. — Ўрта Чирчиқ туманидаги «Ўртасарой» деҳқон-фермер хўжалик уюшмаси далаларида ҳосилни саранжомлаб олишда корхонамиз ҳайдовчи, созловчи ва ишчи-хизматчиларининг ҳиссаси катта. Жамоа хўжалиги ҳамма шароитни яратиб берган. Геннадий Белослюдов ҳамда Шукри Бекиров бошчилигида теримчилар шунга яраша ғайрат кўрсатишаяпти.

Дарвоқе, автокорхона ходимлари пахта тераётган Абдумалик Тошхўжаев бригадаси туманда биринчилар қаторида зафар қучди. Ҳозир режа 110 фоизга яқинлашди. Ҳосилдорликни 36 центнерга етказиш ҳаракати қизғин давом этаяпти. Бригада пахтакорлари эришган ютуқда автомобилчиларнинг ҳам салмоқли улуши бор.

Автомобилчилар ёш авлод етук таълим ва яхши тарбия топиб вояга етишларида қўлларидан келган ёрдамни аямаяптилар. Чирчиқдаги 16-ўрта мактабни оталиққа олишган. Янги ўқув йили арафасида ушбу зиё маскани таъмирланди. Шу кунларда илм даргоҳини қишга ҳозирлаш ишлари ниҳоясига етмоқда. Бино томи тартибга келтирилди, деразаларга ойна солинди, сантехник ишлар бажарилди.

Кеч туша бошлади. Машиналар бирин-кетин ҳовлига кириб келаверди. Ҳайдовчилар бир-бирларига «ҳорма, бор бўл» дейишиб, ҳазил-хузул қилишди. Сўнг, бири йўл варақасини топширгани нозимхонага, иккинчиси ёнилғи олиш учун шохобча томон, бошқаси эса машинасини созловчиларга кўрсатиш мақсадида устахонага юрди. Хуллас, ҳамма эртанги кунга ҳозирлик кўриш билан овора эди.

Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ.

СУРАТЛАРДА: 1. Автокорхона раҳбари Ҳуснидцин Умаров (ўртада), навбатчи нозима Галина Котова ва ҳайдовчи Собир Мирзаолимовга кўрсатма бераётган пайт. 2. Машиналар йўлга шай.
Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

СЕРБАРАКА ТАКРОРИЙ ЭКИН

Венгриянинг «ИКР — Баболна» фирмасининг далаларимиздаги тажрибаси

Қ/хаёти 96/25окт. №82.

Қишлоқ хўжалигини юксак даражада ривожлантириш бугун халқимиз олдида турган энг муҳим вазифалардан бири. Зеро, равнақ топган деҳқончилик мустақил Узбекистоннинг қудрат негизи бўла олади. Буни чуқур ҳис этган Қишлоқ хўжалик вазирлигининг мутахассислари давом этаётган ислоҳотларни тезлаштиришни кўзлаб муҳим тадбирларни амалга оширмоқдалар. Қишлоқ хўжалиги тараққий этган хорижий давлатлар билан яқиндан алоқа ўрнатиш, у ердаги илғор фермерлар тажрибасини ўрганиш ва жорий этиш шулар жумласидандир. Куни кеча биз шундай тадбирлардан бирида — Сирдарё вилояти, Оқ олтин райони С. Сиддиқов номли ширкатлар уюшмасида бўлиб ўтган дала семинарида иштирок этдик.

Венгриянинг «ИКР Баболна» фирмаси етиштирган маккажўхоризордамиз. «Оқ олтин» агрофирмаси билан тузилган шартнома матни кўрсатилган тахта, тушунтириш сарҳадлари, плакатлар, рекламали ёзувлар, янги техника-механизмлар ўзига хос манзара касб этган. Бир вақтлар дала маликаси деб ардоқланган, сўнг унутилган ўша серҳосият маккажўхори ўсимлиги яна далаларимизда бўй кўрсатмоқда. Тўғри, у ўтмишдошидек баланд, пояси йўғон, сўтаси сийрак эмас. Аксинча, бўйи паст, пояси нозик, сўталари сердон. Келиб тўхтаган автобуслардан, енгил машиналардан тушган одамлар маккажўхоризорга таралиб кетган. Улар макка сўтасини арчишиб, ундаги йирик ва тиллоранг, вазни бир хил макка донларини завқланиб кўздан кечиришади, фикр алмашади. Далада ўтказилаётган бу амалий семинарда Қишлоқ хўжалик вазирлигининг раҳбарлари, бўлим бошлиқлари, вилоят, район агросаноат комплекси бошлиқлари, етакчи мутахассислари, жамоа хўжалиги, ширкатлар уюшмаси раислари, фермерлар иштирок этмоқдалар. Шу ўринда маккажўхори биографиясидан баъзи сатрларни келтирамиз. Маккажўхори Мексикада маданийлаштирилган. У қадимдан Америкадаги маҳаллий аҳолининг асосий озиқ-овқат маҳсулоти. Макка дони ўз таркибида кўплаб фойдали витаминларни, кислоталарни, шифобахш моддаларни сақлайди. Макка дони унидан тайёрланган маҳсулотлар организмда мавжуд ҳаётий жараёнлар учун фойдали. Маккажўхори ёғи организмдаги холистрин моддасини камайтиради. Жаҳон бозорида 1 тонна макка дони 500 АҚШ доллари даражасида баҳоланади...

Дала семинари қатнашчиларининг айримлари билан танишдик.

Турғун ОРИПОВ, Оқ олтин туманидаги «Чинобод» деҳқон-фермер хўжалигининг раҳбари: — Ердан унумли фойдаланмоқчи бўлсак венгер дўстларимиз тавсия этаётган такрорий экин ўстириш технологиясини жорий қилишимиз керак. Уруғлик макка дони қиммат бўлса ҳам гектаридан 25—30 центнердан ҳосил олинса, харажатларни тўла қоплайди. Аслида биз 70—80 центнердан ошириб ҳосил етиштириб, катта фойда кўрамиз.

Абдулбосит АХАДОВ, Наманган район «Ғайрат» жамоа хўжалиги раисининг ўринбосари: — Хўжалигимиз уруғчиликка ихтисослашган. Жорий йилда гектаридан 60 центнердан ошириб буғдой ҳосили саранжомладик. 22 хил буғдой уруғидан бу йил тўрт хил навини саралаб экдик. 80 центнердан ҳосил етиштиришни мўлжаллаяпмиз. Можар дўстларимиз тавсия этаётган тезпишар маккажўхори бизда катта қизиқиш уйғотди. Семинарда қатнашарканман, фирма вакилларидан уруғлик сотиб олиб, такрорий экин ўстиришни йўлга қўйишимиз керак деган хулосага келдим.

Раҳмонберди БЕРДИЕВ, «Оқ олтин» агрофирмасининг бўлим мудири: — Венгриядан келтирилган эртапишар маккажўхори навларини Бобур номли ва Сиддиқов номли жамоа-ширкат хўжаликларида 2700 гектар майдонга экдик. Мана шу қаршингиздаги майдонда тезпишар маккажўхорининг бриллиант нави, у 25 июлда экилганди. 25 октябрда роппа-росса 90 кун бўлади. Кўриб турибсиз ҳар бир пояда учтадан сўта. 80 кунда пишиб етилди. Бугун семинар қатнашчилари кўз ўнгида комбайн ҳосилни саранжомлашга тушади...

Узбекистон Қишлоқ хўжалиги вазирлиги уруғчилик бош бошқармасининг бошлиғи Ш. С. Қўзибоев венгриялик фермерлар билан икки йилдан бери ҳамкорликда ишлаяпти. Хориждан келтирилган 1200 тонна уруғлик вилоятлардаги бошоқли дон экадиган хўжаликларга тарқатилди. Жойлардан маълум қилишларича натижа кутилганидан ҳам зиёда. Қашқадарё, Бухоро вилоятларига сафарга бориб, пайкаллардаги такрорий маккажўхори ҳосили мўл етишганини ўз кўзи билан кўрди. Ёш, серғайрат олим Шуҳрат Сатторович Венгрия технологияси бўйича такрорий маккажўхори етиштиришнинг мухлиси. Ўзбекистонда бу усул жорий этилишини кони фойда деб билади. — Тасаввур қилинг, — дейди у бизга. Республикада бошоқли дон экишга қарийб 1 миллион 200 минг гектар ер ажратилган. Бу жуда катта имконият, ишга туширилмаган булоқ кўзларидир. Буғдой ва арпадан бўшаган ана шу майдонларга такрорий сифатида венгер дўстларимиз тавсия этган навларни ўстириб, 70 центнердан ҳосил йиғиштирилса, ҳам халқ, ҳам республика иқтисодиёти зўр манфаат кўради. Дон мустақиллигига тўла эришган бўламиз. Семинар қатнашчилари давра суҳбатида ўзаро фикрлашдилар.

— Районимизда 15.000 гектардан зиёд майдонга бошоқли дон экилади, — деб давом этди. давра суҳбатини бошқарган туман ҳокими вазифасини бажарувчи **Т. Раҳимов.** — Май ойидаёқ ҳосил саранжомланиб, ерлар бекор бўлади. Бўшаган майдонларга тезпишар, ушбу маккажўхори навларини экиб, такрорий мўл ҳосил кўтариш мумкин экан. Бунга амин бўлдик. Ердан унумли фойдаланиш имконини берадиган замонавий венгер технологияси таҳсинга сазовор. Келгусида 15 минг гектар бўшаган пайкалларга такрорий экин сифатида венгер маккаси экишни мўлжаллаяпмиз.

— Сирдарё вилоятида ер сероб деган гаплар юради, бу нотўғри, — деди вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари **Х. Янгибоев.** — Бизда ўзлаштирилган, ҳосил берадиган ерлар кам. Вилоят шароитида бир йилда ердан икки бор ҳосил ундириш жуда катта аҳамият касб этади. Мавжуд суғориладиган майдонларимиздан самарали фойдаланиш имконини берадиган ҳар қандай янгиликни қуллаб-қувватлаймиз. Узоқ йўл босиб Венгриядан улкамизга ташриф буюрган эртапишар дала маликасига хуш келибсиз деймиз.

ИКР-Баболна» фирмасининг президенти, жаноб Саксон Атилло ўз сўзида халқимизнинг хайротомуз хушфеъл, меҳр-оқибатли эканлигини, раҳбарлар оддий кишиларга ўзини яқин тутишини, бошқа олийжаноб фазилатларни эътироф этди. Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ва «Оқ олтин» агрофирмаси ходимларининг самимий ёрдами, яратиб берган қулай шароитини таъкидлади. — Мамлакатимиз олимлари яратган гибрид, эртапишар макка навларининг ихлосмандлари жуда кўп, — деди сўнгра у. — Қатор мамлакатлар биздан уруғликни харид қилиб, такрорий маккажўхори етиштиришни йўлга қўймоқчи бўлишди. Аммо венгер маккажўхориси ҳамма жойда ўсиб ҳосил бераверма-ди. Ўзбекистонда бу нав ўз уйида яшаётгандек ҳис этиб, барқ уриб ўсди ва мўл ҳосил бераяпти. Сизнинг қуёшингиз, сувингиз, eрингиз, меҳнаткаш-мунис деҳқонларингизни дала маликаси севиб қолди. Бу катта омад сизу бизни ютуғимиз. У ҳар иккала томонга ҳам фойда келтиради.

Бошқалар ҳам венгер дастурини жорий қилиш мақсадга мувофиқ деган фикрни билдирдилар. Шундай сўнг агроном — Хорват Андраги семинар иштирокчиларига бриллиант, граф, илка, се, нарт ва бошқа ўндан ортиқ навлар экилган пайкаллар билан таништирди. Саволларга жавоб қайтарди.

Маккажўхори экинларига мўлжалланган техника механизмлари ҳам назардан четда қолмади. Шудгорлаш плуглари 8 тишли экан. Сеялкалар уч секцияли, биринчисига уруғлик, иккинчисига ўғит, учинчисига гербицид солинади. Экиш пайти улардан бири ишламаса, кабинадаги прибор чўғдек қизариб тракторчини огоҳ қилади. Семинар иштирокчиларининг кўз ўнгида «Дон-1500 Б» маркали комбайн пайкаллардаги етилган маккажухорини саранжомлашга тушди.

Бугунги семинар қатнашчилари ердан қўшимча ҳосил олишнинг венгер технологиясини ижобий баҳоладилар ва жорий қилишни тавсия этдилар.

Тезпишар макка навларини Узбекистонда манзил топиши ва шу ерлик бўлиб қолиши чора-тадбирлари кўрилишига шак-шубҳа йўқ.

Баҳром ҚАҲҲОРОВ,
«Қишлоқ хаёти» мухбири.

Фермалардан дарак

КАСБГА МЕҲР

Людмила Амон Юқори Чирчиқдаги «Гулистон» корпорациясида илғор сигирсоғар сифатида танилганлардан. У ўзига бириктилган 29 бош соғин сигирни меҳр билан парваришлаб, жониворлар маҳсулдорлигини ошириб бормоқда.

У ўтган йилда ҳар бош сигирдан 3886 килограммдан серқаймоқ сут соғиб олган бўлса, амалдаги йилда бу кўрсаткични 4000 килограммга етказиш ниятида.

— Маҳсулотни кўпайтириш емишнинг миқдори ва сифатига боғлиқ, — дейди ферма мудири В. Ни. — Людмила бунга алоҳида эътибор беради.

У молларни озиқлантириш молбоқарнинг иши деб қараб ўтирмайди. Ҳар куни жониворлар атрофида парвона бўлиб едирилаётган озуқанинг ҳар хил ва тўйимли бўлиши учун жон куйдиради. Шу боисдан ҳам у қарамоғидаги ҳар бош сигирдан хўжалик бўйича ўртача кўрсаткичдан 1,5 баравар кўп сут соғиб оляпти.

А. МАТҚУЛОВ.

КЎПНИНГ ДУОСИ

Жонажон Узбекистонимиз мустақил деб эълон қилинган куннинг беш йиллиги арафасида республикамиз Президентининг Фармонига биноан юртдошларимиздан бир гуруҳи самарали меҳнати, республика иқтисодиётининг юксалишига қўшган хизматлари учун орден ва медаллар билан мукофотландилар. Улар орасида Шаҳрисабз туманидаги Болта Фозилов номли жамоа хўжалиги бошқарувининг раиси Бозор Эшдавлатов ҳам бор эди. У Дўстлик ордени билан тақдирланди.

Унинг ташкилотчилиги, ишбилармонлигидан ўрнак олса арзийди. 1992 йилда раис этиб сайлангач, у ишга астойдил киришди. Бригадалар йириклаштирилди. 1993 йилдан бошлаб ерлар ижарачиларга бўлиб берилди. Хўжаликка 100 та янги техника сотиб олинди.

Жамоа ривожланиш йўлига ўтди. Унинг иқтисоди мустаҳкамланди. 1995 йилда ҳамма соҳадаги режалар ошириб бажарилди. Жами 26 миллион сўм, пахтачиликнинг ўзидан эса 11 миллион сўм даромад қилинди. Хўжалик йилни 2 миллион сўм соф фойда билан якунлади. Унинг асосий қисми кишилар турмушини юксалтиришга сарфланди. 7 та қишлоқ, 1250 та хонадон табиий газ, тоза ичимлик суви билан таъминланди. Қишлоқлараро йўллар асфальтланди.

Миришкорларнинг бу йилги режалари янада юксак. Ҳар гектар ердан 40 центнердан, жами 1000 тонна пахта хирмони бунёд этиш учун йиғим-терим ишларини жадал давом эттиришмоқда. Далаларда ҳосил мўл. Уни қисқа муддатда саранжомлаб олиш чора-тадбирлари белгиланган. Мавсум иштирокчиларига ҳамма шароит муҳайё. Иш ҳақи мунтазам вақтида тўланаётир.

— Улуғ бобомиз Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги нишонланаётган шу кунларда зиммамиздаги топшириқни туманда биринчилар қаторида уддалашни ният қилганмиз, — дейди раис. — Шу мақсадда барча бригадаларда мустақиллик мусобақаси авж олдирилди. Ғолиблик учун кураш тобора қизимоқда. Бу эса зафар қучадиган онларни тезлаштираётир. Насиб этса бу йил оладиган даромадимиз янада баракали бўлади.

Ҳа, Шаҳрисабз туман кенгаши депутати, ташаббускор раҳбар Бозор Эшдавлатовнинг дилида орзу-ниятлари кўп. Юрт фаровонлиги йўлида фидойилик кўрсатаётган инсонлар асло кам бўлмайди. Кўпнинг дуосини олганнинг иши унаверади.

Қаршибой БЕРДИЕВ.

Авлодлар мардона руҳи бизга ёр

Соҳибқирон Амир Темур давлатни идора қилишда эллар орасида ўзаро дўстликни ғоят қадрлади, ўғил ва набираларга васият қилиб: «Мен ўн икки нарсани ўзимга шиор қилиб, салтанат мартабасига эришдим», — дейди. Буларнинг энг асосийлари қуйидагилардир: «... ҳар ерда ва ҳар вақт Ислом динини қувватладим. Ўн икки табақа тоифадаги кишилар билан мамлакатларни забт этдим, уларни идора қилдим. Давлат, салтанат устунларини ўшалар билан қувватлаб, мажлисларимни шулар билан зийнатладим». Яна бир мисол: «... Гуноҳкорга ҳам, бегуноҳга ҳам раҳм қилиб, ҳаққоният юзасидан ҳукм чиқардим, хайр-эҳсон ишларим билан одамлар кўнглидан жой олдим. Хабарчилар (тарихчилар) шижоатли кишиларни

БУЮКЛИК

дўст тутардим, чунки Тангри таоло жасур кишиларни ардоқлайдилар. Дарвиш, фақир ва мискинларни ўзимга яқин тутдим, уларнинг кўнгилларини оғритмадим ва бирон талабларини рад этмадим».

Соҳибқирон кўнгли нопок одамларни ёқтирмай: «бузуқи ва оғзи шалоқ, ғийбатчи одамларни мажлисимга йўлатмасдим, сўзларига амал қилмадим. Бирор кимсага туҳмату ғийбат қилсалар, қулоқ солмадим. Ҳар неки деган бўлсам унга амал қилдим. Ҳеч кимга ғазаб билан қаттиқ муомала қилмадим ва ҳеч бир ишда танглик қилмадим. Ҳар бир ўлка ва шаҳар аҳолисининг ашроф улуғлари ва бузруклари билан ошно тутиндим...», — дейди.

Амир Темурдаги яна бир ноёб хислат шуки: «... Кимки менга душманлик қилса-ю, кейин пушаймон бўлиб, илтижо билан ҳимоя истаб тиз уриб олдимга келса, душманлигини унутиб, мурувват ва дўстлик кўрсатдим...», дейди.

Амир Темур давлатни бошқаришда одамларнинг садоқат ва хизмат сифатларини жуда яхши билган. У сотқинларни, яъни ўз хўжасига хиёнат қилиб, хизматига келганларни ёқтирмай шундай дейди: «... Қайси бир сипоҳий туз ҳақи ва вафодорликни унутиб, хизмат вақтида ўз соҳибидан юз ўгириб, менинг олдимга келган бўлса, ундай одамни ўзимга энг ёмон душман деб билдим, унинг акси уларoқ агар ғаним сипоҳийдан бирор одам ўз вали неъматига сидқидилдан хизмат қилиб уруш кунларида менга қарши қилич кўтарган бўлса ҳам, ундай одамга нисбатан лутф-марҳаматлар кўрсатдим. Қошимга (паноҳ истаб) келганда, уни қадрлаб, ишончини қазондим, вафодорлиги ва ҳақиқат билан хизмат қилишига ишондим». Амир Темур давлатни бошқаришда оммага суяниб, сайидлар ва уламони иззат-ҳурмат қилишга, ҳар қандай истаклари бўлса дарҳол муҳайё этиб, уларнинг аҳволидан хабардор бўлиб туришга, сармояси қўлидан кетиб қолган савдогарга ўз сармоясини қайтадан тиклаб олиш учун хазинадан етарли миқдорда олтин, деҳқончилик қилишга қурби етмай қолган бўлса, унга экин-тикин учун зарур уруғлик беришга амру фармон қилган.

Соҳибқироннинг давлатни бошқаришда яна бир олийжаноблиги шундаки, у доимо ўзини эл хизматида деб билади ва бу тўғрида шундай дейди: «Яхши подшоҳ, подшоҳлик қилиш учун ҳеч қачон етарли вақтга эга бўлмайди, шунинг учун қудратли Аллоҳ бизга муқаддас қарз сифатида топшириб қўйган, фуқаро фойдасига ишлашга мажбурмиз. Бу менинг асосий машғулотим бўлиб қолади».

Деҳлидаги Зокир Ҳусайн номидаги Ислом тадқиқотлари институти директори, доктор Саид Жамолиддин ўзининг шу йил инглиз тилида нашр этилган «Темур давлати» китобида шундай деб ёзади: «Амир Темурнинг энг буюк хизматларидан бири авлодларига мукаммал бошқарув тизимига эга бўлган давлатни мерос қолдиргани бўлди», дейди. Юқоридагиларга якун ясаб, шуни айтишимиз мумкинки, Соҳибқирон давлатни идора қилишда ўз даврининг тенги йўқ тадбиркор ҳукмдори бўлган.

Амир Темур салтанатида давлатни идора қилишида бош қонун, барча мусулмон давлатларида бўлганидек, Қуръони карим ва «Темур тузуклари» бўлган. Машҳур олим Д. Н. Лагафет: «Оврўпада конституция ҳақида, оддий тушунчага ҳам эга бўлишмаган бир даврда давлат конституцион қонунлар мажмуаси — тузуклар мавжуд бўлган ва амал қилган», — дейди.

Амир Темур «Тузуклар»ида бу тўғрида шундай дейилган: «Салтанатим ишларини қонун-қоида ва интизомга солиб, салтанатим мартабасига зебу зийнат бердим. Салтанатимни ўн икки тоифага бўлиб, уларга таянган ҳолда иш юргиздим. Салтанатим қонун-қоидаларини ҳам шу ўн икки тоифага боғлаб туздим. Бу ўн икки тоифа салтанатим фалакининг ўн икки буржи ва давлатим корхонасининг ўн икки ойи деб ҳисоблардим». Амир Темур ҳар қандай адолатсизликдан холи бўлиш ниятида марказлашган давлат барпо қилди. Соҳибқирон: «... Бутун мамлакатда буйруқ фармон бериш ишлари подшоҳнинг ўз ихтиёрида бўлиши лозим. Подшоҳ ҳар ишда ўзи ҳукм чиқарсин, токи ҳеч ким унинг ҳукмига аралашиб, ўзгартира олмасин. Шундай бўлгач, салтанат ишларини ишончли ва мўътабар бир неча кишига бўлиб бериш лозим. Шунда ҳар бири ишига боғланиб, салтанат тахтига кўз олайтира олмайди. Фармонга ҳеч ким қаршилик қилишга журъат этолмасин: итоат ва тобъелик қилиб, исён кўтармасин», дейди.

Амир Темур подшоҳ фармони вожиблигини қувватлаб: «... нима қилса, ўз эркича қилсин, нима деса ўз сўзида қатъий турсин, чунки подшоҳларнинг ҳукм ҳурматидан бошқа баҳрамандликлари йўқдир. Хазина, лашкар, раият, салтанат — буларнинг бариси унинг ҳукми билан дир. Салтанат ишларида, ҳукм юргизишда подшоҳ ўзини ягона билиб, ҳеч кимни ўзига салтанат шериги қилмасин», — дейди.

Амир Темур давлатида мавжуд бўлган давлатни бошқаришга ҳеч кимни шерик қилмаслик бизнинг амалдаги конституциямизнинг 93-моддасининг 21-бандида ҳам ўз ифодасини топган. У ерда шундай дейилади «... Президент ўз ваколатларини бажаришни давлат идораларига ёки мансабдор шахсларга топширишга ҳақли эмас».

Соҳибқирон ҳар қандай етказиб келинадиган гап-сўзларга ҳам ақл билан ёндошади ва бу тўғрида шундай дейди: «Салтанат саройининг ишончли ва эътиборли кишилари бўлмиш вазирлар хусусида шундай буйруқ бердим, агар булар ўз фаолияти даврида салтанатни йиқитиш қасдида давлатга хиёнат қилган бўлсалар ҳам, уларни ўлдиришда шошмасликлари, балки аввал хабар берувчиларнинг ўзлари кимлиги, даъволарининг рост-ёлғонлигини текшириб кўрсинлар. Чунки кўп ҳолларда ҳасадчилар ва ғийбатчилар, ё кўролмай ёки таъмагирлик билан ёлғон тўқиб, чиндай қилиб ясаб чиқарадилар ва (палид) мақсадларига етишадилар».

Соҳибқирон давлатидаги яна бир ажойиб қонун, ҳар бир киши қилган иши учун битта жазога тортилади ва бу тўғрида: «Агар бирор кимсанинг гуноҳи исботлангандан сўнг ундан жарима олсалар, бошқа яна дарра билан урмасинлар. Агар дарра уруш билан жазоласалар, ундан жарима олмасинлар», дейди. Соҳибқирон демоқчики, ҳар бир киши қилган хиёнат ва жиноятига яраша бир маротаба жазолансин.

Амир Темур давлатидаги қонуннинг барчага баробарлиги тўғрисида: «... менинг қавму-қариндошларимга, ўз ҳолига қараб ва қобилиятига яраша мартаба берилсин. Уларнинг ҳар бири ўз мартабасига яраша иш тутиб, ҳаддидан ошмасин. Бунга хилоф равишда иш тутганлар жавобгарликка тортилсинлар». Бунга қўшимча қилиб: «агар набиралар ёки қавму-қариндошлар душманлик қилишса, уларни (маошларидан маҳрум қилиб) дарвиш ҳолатига солсинлар», дейди.

Юқоридагилардан кўриниб турибдики, Соҳибқирон талабчанлик билан адолатпарварликни, кечирувчанликни қўшиб олиб борган.

Амир Темур шахсига кўплар қатори тарихчи Шарофуддин Али Яздий тўхталиб шундай дейди: «Ўз аскарларига қаттиққўл раҳбар, ўз халқига эса ота бўла олур эди. У ўз фуқаросининг аҳволи ҳақида яхши бошлиқлари берган маълумотларни ўзи шахсан кўздан кечиради, негаки, у одам таний ва танлай биладиган шоҳ эди».

Ибн Арабшоҳ Соҳибқироннинг яна бир ажойиб хислатини баҳолаб, шундай деб ёзади: «У ёлғон-яшиқнинг душмани бўлиб, ҳазил унинг кўнглига ёқмасди. Ўзининг олдида талон-торож, қотиллик, хотин-қизларнинг номусига тегиш, зўрлаш ҳақида гапиришга йўл қўймасди. У ҳақиқат қанчалик аччиқ ва шафқатсиз бўлмасин уни эшитишни яхши кўрарди. Яхши ёки ёмон ҳолатлар унинг кайфиятига ҳеч қандай таъсир кўрсатмасди. Жасур аскарларнинг дўсти ғоят мард ва ботир бўлган бу одам кишиларни ўзини ҳурмат қилишга, ўзига бўйсунишга мажбур эта оларди».

Амир Темур ўлими олдидан: «... Худонинг марҳамати била мукаммал тартиб-қоидалар ўрнатдимки, энди Эрон ва Туронда ҳеч ким ўз яқинига ёмонлик қилмайдилар, бадавлатлар фақирларни эзмайдилар, подшоҳлик davrимда кучлиларнинг ожизларга озор беришларига йўл қўймадим. Халқлар осойишталиги борасида карам фуқаролардан хабардор бўлиб турингглар, қатъиятли ва мардонавор бўлинглар. Улкан давлатни мендай узоқ йиллар давомида бошқариш учун қўлларингдаги шамширни шараф ва номус билан маҳкам тутинглар», дея ўз авлодларини огоҳлантирди.

Абдузоир ЖАЛИЛОВ,
доцент.

ЛУҚМОНИ ҲАКИМНИНГ ФАРЗАНДИГА ҚИЛГАН ЮЗ НАСИҲАТИ

Эй фарзандим, улуғ ва қудратли яратувчини тани.

* * *

Кимга панду насиҳат қилсанг, унга аввало ўзинг амал қил.

* * *

Сўзни ўз қадрингга лойиқ гапир.

* * *

Одамларнинг қадрини бил.

* * *

Ҳамманинг ҳақ-ҳуқуқини англа.

* * *

Сирингни махфий тут.

* * *

Дўстингни қийин кунда сина.

* * *

Дўстингни фойда ва зиёнда имтиҳон қил.

* * *

Аблаҳ ва нодон одамлардан қоч.

* * *

Доно ва зийрак дўстни танла.

* * *

Яхши ишга қаттиқ кириш.

* * *

Аёлга қаттиқ ишонма.

* * *

Софдил ва доно кишилар билан маслаҳат қил.

* * *

Сўзни исбот билан гапир.

* * *

Ёшликни ғанимат бил.

* * *

Ёшликда икки дунё ишларини қилиб қол.

* * *

Ёру дўстларни азиз тут.

* * *

Дўст душманга юзингни очиқ тут.

* * *

Ота-онани ғанимат тут.

* * *

Устозни отадан азиз бил.

* * *

Харжни қиримга қараб қил.

* * *

Ҳамма ишда ўртача иш тут.

* * *

Олижанобликни ўзингга шиор тут.

* * *

Меҳмоннинг хизматини қудадек қил.

* * *

Бировнинг уйига кирганда кўз ва тилингдан эҳтиёт бул.

* * *

Либосингни ва баданингни тоза тут.

* * *

Жамоа билан ҳамдард бўл.

* * *

Фарзандингга илму адаб ўргат.

* * *

Иложи бўлса, фарзандингга чавандозлик ва мерганликни ўргат.

* * *

Этик ва ковуш кийганингда, ўнг оёқдан бошла чап билан еч.

* * *

Биров билан иш қилсанг, ўшанга лойиқ иш қил.

* * *

Тунда гапирсанг охиста, мулойим, кундузи ён-атрофинга қараб гапир.

Дўстлик тумани «Дўстлик» ширкатлар бирлашмасида яшовчи 74 ёшли Баҳриддин ота Худойназаров 7 фарзанд, 15 нафар невара-чеваралар ардоғида қарилик гаштини сурмоқда. Айни кунда отахон кексалигига қарамай пахта йиғим-теримида фаоллик кўрсатмоқда.

СУРАТДА: Баҳриддин ота қизлари Назирахон ва невараси Беҳзоджонлар билан.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

Ҳар тўғрида

ЭНГ ЯХШИ МАЛҲАМ

Муҳаббатнинг сеҳрли қудрати тўғрисида барчамиз эшитганмиз, китоблардан ўқиганмиз. Бу улуғ туйғу оғушида ўзини ҳар нарсага қодир ҳис этганлар ҳам йўқ эмас. Инглиз олимлари ушбу ҳолатнинг намоён бўлишини замонавий ускуналар ёрдамида текшириб кўришди. Натижада шу нарса аниқландики, муҳаббат туйғусини дилга жо қилган одам танаси энг мақбул тарзда фаолият кўргаза бошларкан. Чунончи, бахтиёрлик ҳисси жўш урган онларда қондаги ҳимоя моддалари сони кескин ортади. Хусусан, кортизон ажралиб чиқиши натижасида кучли меҳр-муҳаббат соҳибларининг жароҳатлари, улардаги яллиғланиш жараёни тез шифо топаркан. Бундан ташқари, шамоллаш, бошқа хасталиклар бошқаларга нисбатан кам учраркан.

Ушбу тадқиқотларга бош-қош бўлган бременлик шифокор Вальтер Ридингер шундай хулосага келди: «Муҳаббат — энг яхши малҳамлардан биридир».

Ғиждувон азалдан ҳунарманд усталари, қўли гул новвою қандолатчилари, чеварлари билан донг таратган. Бугунги кунда бу азим туманнинг шуҳрати қайта тикланиб, ҳунармандчиликка кенг йўл очилмоқда. Ҳар бир маҳаллада кичик корхоналар ташкил этилмоқда. Айниқса, А. Навоий номли жамоа хўжалигида жойлашган Улуғбек якка деҳқон фермер хўжалигига қарашли тикувчилик цехи мақтовга сазовордир. Бу ерда хотин-қизлар, эркаклар, болалар кийим-кечаклари тикилмоқда.

СУРАТДА: цех моделчиси Марғуба Хўжаева чевар тикувчи Сурайё Очилова билан.

Ҳ. ҚУРБОНОВ олган сурат.

«ҚИШЛОҚ ҲАЁТИ»ГА ОБУНА БЎЛИНГ

Мустақил мамлакатимизнинг ижтимоий-иқтисодий, оммавий газетаси— «Қишлоқ ҳаёти» йигирма уч йилдан бери азамат пахтакорлар, ғаллакорлар, чорвадорлар, миришкор боғбонлар, агросаноат мажмуи барча соҳалари ходимларининг яқин ҳамроҳи, маслаҳатчиси, кўмакдоши ва таянчи бўлиб келмоқда. Илғорлар тажрибасини, фан-техника ютуқларини, жаҳон деҳқончилигида эришилаётган натижаларни тарғиб этиш, қишлоқдаги оддий заҳматкаш кишиларнинг яратувчилик меҳнатини, дунёқарашини, орзу-умидларини тўлақонли акс эттириш, тарихий қадриятлар, маънавият масалаларини ёритиш ижодий жамоамизнинг асосий йўналишлари ҳисобланади. Таҳририят 1997 йилда ҳам узоқ йиллар давомида шаклланган анъаналарни давом эттиришга, уларни янги-янги мавзулар билан бойитишга, истиқлол юртдошларимизга бераётган эркинликларни ва имкониятларни янада ёрқин кўрсатишга азму қарор қилган.

АЗИЗ МУШТАРИЙЛАР!

Ўзбекистон Республикаси Алоқа вазирлиги тизимидаги Матбуот тарқатиш бўлинмаларида барча газета ва журналлар қаторида «Қишлоқ ҳаёти»га ҳам обуна расмийлаштирилмоқда. Газеталарга ўз вақтида обуна бўлсангиз, у мунтазам равишда хонадонингизга етказиб берилади. Обуна бўлиш чакана савдода харид қилишга нисбатан иқтисодий жиҳатдан фойдалилиги, қулайлиги билан алоҳида аҳамиятга эга.

Бу йил обуна баҳосини белгилашда табақалаштирилган усулдан фойдаланилди. Яъни Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятларнинг ҳар бирида газета-журналларни ташиш, тарқатишда турлича миқдорда сарф-харажатлар кетиши ҳисобга олинди. Таҳририят, қоғоз, бўёқ ва бошқа босмахона харажатларига вилоят ҳамда туманлар ҳудудида ташиш, тарқатиш билан боғлиқ сарфиётлар қўшилган ҳолда якуний баҳо аниқланади.

Якка тартибда обуна бўлувчилар учун индекс — 64602. Хўжалик, корхона, ташкилотлар учун индекс — 64646.

Хўжалик ветеринарлари, фермерлар, аҳоли диққатига

ЧОРВА МОЛЛАРИГА ДОРИ КЕРАКМИ? КЎМАККА ТАЙЁРМИЗ!

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирлигининг давлат Ветеринария бош бошқармасига қарашли «Ветдори» фирмаси Тошкентдаги омборидан банк орқали пул ўтказиш йўли билан ёки векселга чет элда ишлаб чиқарилган юқори самарали қуйидаги ветеринария препаратларини сотмоқда:

— **ПРОТЕИД** — Америка Қўшма Штатларидаги «Цианамид» компанияси томонидан ишлаб чиқарилган бу дори микроэмульсия кўринишида бўлиб, қорамол, қўй-эчкилар касалликларга чалинишининг олдини олиш, уларни турли зараркунанда ва ҳашаротлардан муҳофаза этиш мақсадида қўлланилади. Мазкур препарат юқорида қайд этилган чорва молларини зооветеринария талабига биноан чўмилтиришда қўлланиладиган янги восита ҳисобланади. 1 литр препарат эмульсиясини 1 тонна сувга аралаштириб, чўмилтириш воситаси тайёрланади.

Чорва молларида учрайдиган кана, сўна ва бошқа сўрувчи зараркунандаларга қарши курашда фойдаланиладиган бу янги препарат ҳозиргача қўлланилиб келинган бошқа дорилардан кўпгина афзалликлари билан ажралиб туради. Хусусан, препарат таркибидаги альфациперметрин ва супон моддаларининг ўзаро кучли бирикуви ҳисобига самарадорлик даражаси ғоят ошади. Шунингдек, чорва молларини чўмилтириш учун мўлжалланган эмульсияни ваннадан ёки бошқа ҳавзадан ҳар куни тўкиб ташлашга ҳожат йўқ. Ундан узоқ вақт давомида фойдаланиш мумкин. Бу — дорини иқтисод қилиш, экологик хавфсизликни таъминлаш имконини беради. Чорва моллари терисига салбий таъсир этмайди. Шу сабабли терисида очиқ яраси бор молларни, соғин сигирларни, бўғоз ва ёш жониворларни ҳам бемалол чўмилтириш мумкин.

Протеид препарати эмульсиясини тамомила ишлатиб бўлгандан сўнг ундан чорвачилик биносига канага қарши ишлов беришда фойдаланиш тавсия этилади.

ЦИДЕКТИН — чорва молларини ташқи ва ички томондан сўрувчи, улар ҳисобига яшовчи гижжа, қурт сингари паразит зараркунандаларга қарши қўлланиладиган янги препарат ҳисобланади. Бу дори 1 фоизлик аралашма сифатида чиқарилиб, чорва моллари териси орасига укол қилишга мўлжалланган. Бир марта укол қилиш кутилган натижани олиш учун кифоядир.

Мазкур янги дори узоқ вақтгача самарали таъсир этиш кучига эга. Хусусан, ҳар 25 килограмм тирик вазн ҳисобига 0,5 миллиграмм дозасида бир марта қилинган укол қурт ва гижжаларни 35-42 кун давомида, канани эса 56 кунгача даф қилиб туради. Бундай паразитларга ва зараркунандаларга қарши цедектин препарати ёрдамида самарали курашиш чорва моллари маҳсулдорлигини оширишга хизмат қилади.

Шунингдек, «Ветдори» фирмаси турли антибиотикларни, витаминларни, чорва моллари нафас олиш ва овқат ҳазм қилиш аъзоларида учрайдиган касалликларни даволашда қўлланиладиган дориларни, биопрепаратларни ҳам сотиб олишни таклиф қилади.

Фирма манзили: 700022, Тошкент, Қушбеги кўчаси 22-уй.
ёки Тошкент, Марказ-15, 12-уй, 1-квартира.
Телефон (факс)лар: 41-08-66; 56-59-91.

ҒАЛАБАДАН ҒАЛАБАНИНГ ФАРҚИ БОР

«Дўстлик» бу йилги мавсумда муваффақиятли тўп сураётган жамоалардан. Тошкент вилояти чарм тўп усталари мамлакат биринчилигида ҳам, биллур соврин баҳсларида ҳам ўзларини кўрсатишмоқда. Шундай бўлса-да, Ўзбекистон кубоги учун «Нефтчи» билан бўладиган ярим финал учрашуви олдидан дангал бир нима дейиш қийин эди.

Зеро, олдинги турда Андижонда «Наврўз»га ютқазиб олтин медаллар учун баҳсда ўзини мушкул аҳволга солиб қўйган «Нефтчи» энди асосий эътиборни биллур совринни қўлга киритишга қаратишини англаш қийин эмасди. Лекин «Дўстлик» футболчилари ўйин бошланиши ҳамон рақиб дарвозасини ишғол қилишга астойдил киришишди. Мезбонларнинг саъй-ҳаракатлари биринчи таймнинг ўрталаридагина кутилган натижага олиб келди: команданинг етакчи ҳужумчиларидан бўлган Ж. Ирисметов мўлжални аниқ нишонга ола билди.

Шундан кейин ҳисобни оширишга қаратилган уринишлар самара бергани йўқ. Мамлакатимизнинг тўрт карра чемпиони эса, афтидан, ўз майдонида бўладиган такрорий учрашувга кўз тикиб мувозанатни тиклаш йўлида астойдил қатъият кўрсатмади. Албатта, 0:1 ҳисобидаги мағлубият «Нефтчи»га етарли имконият қолдиргандек туюлади. Лекин шуни унутмаслик жоизки, «Дўстлик» мамлакат чемпионатида бронза медалларга асосий даъвогарлардан бири бўлган «Нурафшон»ни яқинда Бухорода доғда қолдирган эди. Нима бўлганда ҳам, бир ҳафтадан кейин Фарғонада ўтадиган такрорий ўйин қайси команда финалчи бўлишини узил-кесил аниқлаб беради.

Тошкентда «Пахтакор» ва МҲСК ўртасидаги ярим финал учрашувида ҳам ҳозирча бирор жамоа яққол устунликка эришолмади. Томонлар шу қадар шиддаткорлик билан тўп суришдики, кўпинча бу қоида бузиш билан якунланиб турди. Натижада бош ҳакам Р. Айтеков дамбадам ҳуштак чалиб, қўполликка йўл қўйган ўйинчини огоҳлантиришига тўғри келди. Биринчи таймнинг ўзида ҳар бир командадан учтадан ўйинчига сариқ карточка кўрсатилди. Ҳисоб эса 1:1 эди. Аввалига армиячи Шуҳрат Раҳмонқулов ўзини кўрсатган бўлса, кейин пахтакорчилардан Бозоров жавоб тўпини киритди.

Иккинчи таймда ҳам ўйин аввалгича давом этди. Қоида бузишларнинг хунук натижаси шу бўлдики, рақибига оғир жароҳат етказгани учун пахтакорчи Ширшов майдондан чиқариб юборилди. Ортиқча ўйинчига эга бўлган армиячилар ҳамлани янада кучайтиришди. Лекин қарши ҳужумларнинг бирида дарвозабон билан яккама-якка чиққан Д. Назаров имкониятни қўлдан бермади.

Мағлубиятга учраш хавфи армиячиларни тўхтовсиз олға ундаб турди. Йигирма минутча давом этган қамал ҳолати «Пахтакор» дарвозасини ишғол қилиш билан якунланди. Командадошларидан бири ўрнига майдонга тушган Равшан Дўрмонов тўп муаллифи бўлди.

Такрорий ўйинда дуранг натижа бўлиши мумкин эмас. Лекин беихтиёр савол туғилади: ғалаба учун бу қадар босар-тусарини билмай интилиш, бир-бирига аёвсиз шикаст етказиш ўринлими?

Афтидан, мураббийлар ва ўйинчилар футбол шунчаки ғалабалар туфайли эмас, балки моҳирона тўп суриш, рақибни алдаб ўтиш, кутилмаган зарбалар бериш, тўпни бехато ошириш ва ҳоказо каби жиҳатлари билан мафтункор эканлигини унутиб қўйган кўринишади. Айниқса, кучли жамоалар билан учрашганда бу ҳал қилувчи аҳамият касб этишини унутмаслик жоиз.

Бир мухлис сифатида истардикки, ғалаба чиройли ўйиннинг узвий якуни бўлиши керак. «Така бўлсин сут берсин» қабилида иш тутиш футболни бебурд қилишга олиб келади, холос.

Шермуҳаммад ЙЎЛДОШ ўғли.

Бош муҳаррир Неъмат ЁҚУБОВ

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Расулмат ҲУСАНОВ, Мирзажон ИСЛОМОВ, Маҳмуд МИРЗАЕВ, Эрқул ЗИКРИЁЕВ, Сиддиқжон МУҲАМЕДЖОНОВ, Мирғиёс ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Суннатилла САЙДАЛИЕВ, Обиджон ҒОФУРОВ (масъул котиб), Равшан БОБОМУҲАМЕДОВ.

ҲОМИЙ: «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттузатиш» давлат—ширкат қўмитаси

«Қишлоқ ҳаёти» — «Қишлоқ ҳақиқати» газетасининг вориси

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, МАТБУОТЧИЛАР КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари — 33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб — 33-09-93. Деҳқончилик бўлими — 36-56-35, 36-54-51. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 36-56-34. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими —36-56-36. Ахборот ва спорт бўлими — 36-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 36-54-52.

Рўйхатдан ўтиш тартиб рақами 6. Буюртма Г— 0565, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 19.30

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. 1 2 3 3 4 6.